

СЛОВО

Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сьогодні в номері:

Діалог з Юлією Тимошенко

стор. 2

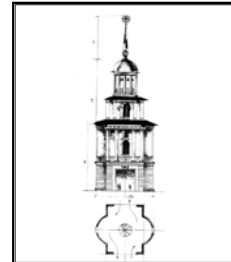
24-ий у списку БЮТ

стор. 4

“Просвіта” сьогодні

стор. 5-7

Тарасова церква

стор. 8

Дермань, Уласу Самчуку

стор. 9

Читацьке віче

стор. 12

У дзеркалі “Кобзаря”

стор. 14

Покутські взори

стор. 15

ПРАЦЯ В ІМ'Я УКРАЇНИ

VII з'їзд “ПРОСВІТИ”

Діяльність “Просвіти” завжди ґрунтувалася на високих принципах народної моралі, справедливості, чесності, порядності, доброти та любові як основи розвитку суспільства. Коли ці принципи грубо порушувалися, це викликало всенародне обурення і загальний спротив проти брехні та несправедливості.

Саме боротьба проти фальші, несправедливості й брехливого нахабства владоможців були в основі Помаранчевої революції. Просвітяни України постали найактивнішими організаторами й учасниками Революції на всіх площах і майданах України.

Не дивлячись на цей вагомий внесок, нова влада не зважила на наші пропозиції і не взяла — жодного просвітянина! — до виконавчих структур.

Вийшло так, як завжди, — одні працюють, не покладаючи рук, не шкодуючи ні життя, ні здоров'я, а інші користуються ужином.

Виконуючи статутні завдання, протягом десятиліть просвітяни словом і ділом формують у нашого народу національну свідомість, національну гідність, невтомно працюють на справу українського національного відродження, завжди в перших лавах борців за волю України, за українські ідеали. Нам випали нелегкі часи: вже після проголошення та становлення Української держави владу захопили спритні пройдисвіти. Усе, що стосувалося української справи, свідомо ігнорувалося. Фальш, лицемірство, брехня були нормою політики старої влади. Фальшивкою виявилися Укази та Розпорядження колишнього Президента України та його Уряду щодо мови. Здається, що держава була лише за назвою, а не серцевинно є українською. Нас насмішку-

вато називали голими ентузіастами ті, хто займалися нахабним грабунком України. Внаслідок такого господарювання 3 млн. українців відійшло в інший світ, а 7 млн. змушені шукати долі у світах.

У сфері культури влада проводила активну “кобзонізацію”: телеекрани та ефір заповнювалися мовними покручами — сердючками, довгоносиками, суржикомовними нянями, тюремна попса та інший непотріб звучали з FM-ок. Так, це з волі можновладців у нас панують чужа мова, чужа культура, чужі стандарти, чужі традиції. Саме у таких екстремальних умовах “Просвіти” доводиться не працювати, а боротися за українство. Просвітяни не сиділи, склавши руки, а в межах можливого вели просвітницьку роботу, протестували проти кучмівського “беспределу”, проводили мітинги, пікети, заявляючи про свої громадянські вимоги, а з найболючіших питань організували конференції, “круглі столи”, де намагалися силою інтелекту, силою української ідеї пробити панцир українофобів.

“Просвіта” пильнувала відзначення загальнонаціональних заходів, зокрема Днів Соборності (22 січня), Пам'яті Героїв Крут (29 січня), Міжнародного дня рідної мови (21 лютого), Конституції (28 червня), Матері (друга неділя травня), Дня української сім'ї (9 листопада) та інших. Саме завдяки нашій праці й наполегливості ці свята стали державними.

Особливе місце в просвітницькій роботі займали й займають заходи, присвячені українським світотчам Тарасові Шевченку, Лесі Українці, Іванові Франку та іншим видатним діячам української культури.

У “Просвіти” виокреслилися цілі напрямки діяльності, стали постійними програмами “Українська мова — державна мова”,

“Малі міста України”, “Шляхами героїчної слави українського народу”.

У 2004 році особливо ускладнилася ситуація із функціонуванням державної української мови у зв'язку з ратифікацією Верховною Радою України Європейської Хартії регіональних мов. Аби захистити мову титульної нації, запобігти продовженню асиміляції українців, “Просвіта” підключилася до Всеєвропейського руху “За Європу без асиміляції”.

Товариство “Просвіта” постійно працює з дітьми та молоддю. Із цією метою проводиться низка літературно-мистецьких конкурсів: “Я гордий тим, що українець зроду” (з нинішнього року — “Диво калинове” імені Дмитра Білоуса), конкурс серед юних шанувальників Т. Шевченка “Шевченко у моєму серці”, конкурси читців класичної та сучасної поезії “Художня палітра українського слова”, “Свято Миколая”.

Заключні урочистості завжди проходять у столиці із врученням дипломів лауреатів та цінних подарунків переможцям, висвітлюються засобами масової інформації.

Необхідно відзначити, що в зрусіфікованому Донецьку щорічно під опікою “Просвіти” проходить Всеукраїнський юнацький конкурс української пісні, танцю, музики та образотворчого мистецтва “Джерело талантів”.

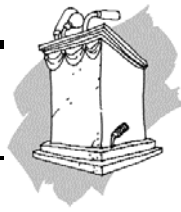
На базі Національного художнього музею щоквартально відбувалися мистецькі вечори “Мистецька палітра”.

Триває робота з пропаганди кращих зразків народної культури, організуються етнографічні свята зимового, весняного, літнього циклів.

Закінчення на с. 6

На фото: працівники Секретаріату готують презентацію нових видань “Просвіти”.

ДІАЛОГИ З УРЯДОМ

Утім, потрапити на нараду з Прем'єр-міністром було нелегко навіть журналістам, — близько години натовп представників підприємництва і ЗМІ посилався сніжком біля Клубу Кабміну. Врешті, щоб не гаяти часу, журналісти почали діалог із підприємцями, а ті, в свою чергу, вже втрачаючи надію поспілкуватися з можновладцями, запально розповідали про власні проблеми й вимоги до нової влади. Якесь екзальтована жінка, представляючи імпортерів квітів, кричала в обуренні перед камерами про те, що ввізне мито на квіти підняли до неможливого, квіти добами лежать на митниці, їх розпаковують, поштучно рахують, вимірюють лінійкою та інше... “Доводять нас до того, що ціни на квіти ми різко підніматимемо, на 8 березня жінкам може не вистачити квітів, і взагалі — змушують нас кинути цей бізнес!” — різким помахом руки завершила вона... Поряд жінка з Криму не менш обурено розповідала, що нова влада має навести лад на півострові, бо все — і земля, і нерухомість — приватизоване олігархами. Підходжу за коментарем.

— Проживаю в місті Євпаторія по проспекту Перемоги, маю ще квартиру на вулиці Пушкіна. Санаторійна зона. Наш мер Даниленко хоче наше житло знести й побудувати котеджі, мініготелі. У нас увесь центральний парк, Курзал, перетворений на суцільні ресторани. Крім того, один із найбільших наших євпаторійських бізнесменів хоче купити ще 35 соток землі в цьому парку — вирубати цінні дерева та побудувати ще один ресторан. Ботанічний сад інший підприємець, сьогодні громадянин Ізраїлю, взяв в оренду на 15 років, а ми там кожне літо зі школярами відрубали практику, — сапали, розпушували землю, — а сьогодні там стоять атракціони. Нам така влада не потрібна, хоча зняти її в Криму дуже складно, тому що є так звана автономія, нічого не може зробити наш Президент. Ми не хочемо автономії, бо вона корисна тільки місцевим олігархам і збанкрутілим політикам на зразок Дейча і Грача. Землю треба переприватизувати. Можете собі уявити, що в Нікітському ботанічному саду, який ще цар заснував (це просто казка: Воронцовський палац тощо), — уже збудували два особняки. Біля Фороса хочуть 340 гектарів віддати Путіну, побудувати мисливську “хатинку”. Єдиний наш товар — земля, і торгу-

ють нею наліво й направо... Що там казати, якщо Кучма тільки в нашому місті має 4 санаторії — “Дружбу”, “Планету” тощо, з 12 хлібозаводів Криму десять належать йому...

Після стихійного мітингу найтерплячіші потрапили, врешті, на доповідь представника Держмитслужби. Загрозлива риторика насторожила: “Недосконале законодавство дозволяє нечесним на руку підприємцям знаходити шляхи до так званої “узакононої контра-

хунок націнки в 300 %, але для переважної кількості операторів, що реалізують одяг у низькому та середньому цінових сегментах ринку, неможливо сплачувати такі відсотки, тому що успішний бізнес для них можливий тільки при великих обертках із низькою націнкою. Адже 47 % розмитнення й лише 20—30 % прибутку: чесний бізнес привів би до фінансового краху. У результаті виникли різні схеми оптимізації митного оформлення, які

емництвом, імпортуємо товари. Хотілося, щоб ставки мита були в межах 5—7 %. Сьогодні нарахування на косметику, яку ми імпортуємо, становлять 44 % від вартості самого товару. Крім того, треба змінювати сертифікацію. Нам пропонується пільгова ставка, якщо є сертифікат товару країни, з якої веземо. Але ж ми знаємо, що сертифікат отримують тільки великі імпортери, які мають прями договори із заводами-виробниками,

лодубовий багатоканальний телефон, щоб кожен водій міг звернутися щодо корупції на митниці. Також треба, щоб усі працівники на митниці носили бейджики, щоб ми знали, з ким ми маємо справу, на кого скаржитися. Треба обмежити час проходження вантажів через митницю, бо вони простоюють там інколи кілька днів. За 6 годин можна спокійно оформити вантаж”.

Була виголошена резонансна заява з приводу ситуації на Чорноморській регіональній митниці, де в кожному порту контейнери простоюють по кілька днів, проходячи стовідсоткові перевірки, дослідження й перепроверки. Щоб оформити один контейнер, експедиторам треба викласти близько 200 доларів США на всіх етапах розмитнення. Запропоновано всю перевірочну роботу винести за межі портів, на яких здійснювати лише перевалку вантажів; особливі перевірки здійснювати тільки за наявності належних підстав і тільки за письмовим наказом начальника порту. Негатив також викликало те, що наша митниця не визнає сертифікатів міжнародних експертних організацій, а свої висновки вважає кінцевими, зокрема щодо аналізу чорних і кольорових металів... Щирість підприємців дійшла до межі: підприємець, який постійно ввозить товар через Закарпатську область під оплески заявив, що він через високі митні стягнення і корупцію на митниці використовує посередників: телефонує на стільниковий, платить 7 % від вартості товару й вантаж через кілька годин без проблем ввозиться в Україну.

Насамкінець Юлія Володимирівна й Сергій Терьошін показали публіці запакований стос із новими, зменшеними в кілька разів митними нарахуваннями. “Це наш шлях до СОТ”, — сказав пан Терьошін. Юлія Володимирівна, зрештою, пообіцяла найближчим часом провести нові тарифи через ВР, створити робочу групу підприємців-імпортерів і періодично з ними консультуватися, скасувати імпортерів-пільговиків, зняти митні збори, створити багатоканальний телефон довіри для підприємців, “посадивши туди довірених і надійних людей”, впровадити пришвидшене розмитнення на найнеобхідніші товари в Україні, а також на товари з обмеженим строком реалізації, зокрема на квіти, рибу тощо. Вона повідомила журналістам, що її найближча зустріч відбудеться з вітчизняними виробниками легкої промисловості.

ТИМОШЕНКО ЗАСПОКОЇЛА ІМПОРТЕРІВ

Нова влада в особі Прем'єр-міністра Юлії Тимошенко опанує нову звичку — зустрічатися з народом. Робочі наради з підприємцями, схоже, стануть традицією. Щодо формату діалогу, то він далекий від бюрократичного стандарту й абсолютно непередбачуваний. Невідомо навіть, хто з народу повірить у щирість й конструктивність діалогу з владою, врешті, нелегко й вчасно дізнатися й акредитуватися на подібну зустріч. Однак, коли представники малого чи середнього бізнесу таки пройшли всі попередні формальності й дісталися столиці, вони просто закидають державну верхівку сотнями системних проблем у діяльності невеликого підприємства, створених саме державою. Це ми спостерігали 25 лютого, коли урядова команда з працівниками СБУ, Держмитниці, МВС, ДПА та інших структур зажадала зустрітися з підприємцями, що займаються імпортом різноманітних товарів в Україну. Звичайно, тригодинна нарада не оминула такої гострої сьогодні теми, як контрабанда, зосередившись більше на її причинах: зловживанні й корупції митників, екологів тощо, надвисоких тарифах і невинуватих експертизах імпортованих товарів, приватних підприємств, що паразитують на роботі митниці.

банди”... безправна Держмитслужба... минулого року в 2,4 млрд. грн. обійшлися державі рішення судів щодо несплати податків... в Україні існує лише один пересувний сканер для вантажівок, відданий нам у рамках технічної допомоги посольством США минулого року, а вагові пристрої встановлені лише у 18 пунктах пропуску (11 з них установлені минулого року)... настав час визнати, що митна служба повинна мати статус правоохоронного органу”.

Вадим Приходько, імпортер жіночого одягу, згадавши те, як вони у своєму магазині на Хрещатику чи не перші “запустили” моду Помаранчевої революції, запропонував радикальні заходи для легалізації підприємців: “Загалом митне оформлення та ПДВ із продажу складають 47 % вартості товару. Якщо бути відвертим, я знаю про існування в Києві двох відомих брендів одягу в ціновому сегменті вище середнього, які можуть імпортувати товари офіційно за ра-

давали змогу зменшити фінансові стягнення до 15 %. Таким чином, чистий прибуток підприємця складає до 20 %, що ніяк не можна назвати надприбутком. Для захисту національного виробника не потрібні такі високі тарифи на імпортовані товари, бо вітчизняна легка промисловість не може задовольнити весь ринковий попит у країні. До того ж наші підприємства зорієнтовані великою часткою на експорт. Треба створити рівні умови для підприємців. Для виведення з тіні торгівлі імпортом одягом треба знизити податковий тиск. Пропоную встановити розмір мита на одяг у розмірі 1,5 долара за кілограм, знизити ставку ПДВ із 20 до 5 %. Я впевнений, що мої пропозиції зумовлять повну легалізацію торгівлі імпортом одягом”.

Далі до трибуни ввірвалася пані Оксана Продан, “Укртрансчернівиць”: “Ми — митні брокери, тобто проблеми розмитнення і замитнення знаємо зсереди. Крім того, займаємося приватним підпри-

тобто великий імпортер заздалегідь має перевагу над середнім і дрібним: у косметиці це 10 % вартості товару. Крім сертифіката походження, вимагається ще й сертифікат відповідності. У нас же є перелік країн, з якими Україна має домовленості щодо відповідності сертифікатів — навіщо тут два сертифікати? Сертифікат відповідності — це 1500 грн. на партію косметики плюс як мінімум 500 грн. на додаткові дослідження. Тиждень тому ми розмитнювали на митниці 5 тонн товару, оформлялися з 21 год. до 6 год., хоча на переході більше машин не було. Корупція — це страшно, не можливо без грошей пройти. Пропонує “одне вікно” зробити, але екологи, митники й прикордонники там уже давно працюють “як єдине вікно” (загальні оплески й сміх). Прикордонник каже: “Ви зайдете до мене?” Йому дали невелику суму, а він сказав: “Нічого, ви до мене ще прийдете, й дасте і за цей раз, і за наступний”. Просила б зробити ці-

ЄДИНА ПАРТІЯ — ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИМ СИЛАМ

ПАРТІЙНЕ ЖИТТЯ

За безліччю подій, здобутками й втратами Помаранчевої революції, квотуванням посад у новій владній вертикалі, інтенсивністю різних політичних процесів мало хто аналізував динаміку розвитку політичних партій, ефективність і популяризацію ідеологічних схем, бодай у процесі тієї ж Помаранчевої революції, а також під час зміни управлінської системи в Україні. Очевидним є те, що кожна владна команда в демократичному світі представляє певну політичну силу з чіткою ідеологією і програмою, й умовно ці сили поділяються на праві, ліві чи центристські, також виходячи з ідеологічних, програмних підстав. Якщо ж ми спробуємо дослідити, яку політичну силу й ідеологію представляє нова команда на чолі з Віктором Ющенком, на жаль, нічого публічного й конкретного не виявимо. Зрозуміло, що основу виборчих блоків “На-

ша Україна” та БЮТ склали правоцентристські партії і рухи: УНП, НРУ, ПРП, КУН, УРП “Собор”, УНСО, УХДП... Попри це, квотування для партій та об'єднань у новій управлінській системі довело, що насправді на виборах перемогла одностаночно тільки одна, причому ліва, сила — СПУ на чолі з Морозом. Нагадаємо, що ця структура після заборони КПУ в 1991 році фактично першою політично легалізувала колишніх владних функціонерів, злочинців комуністичного режиму. Зрештою, пам'ятаємо діяльність Мороза на чолі прокомуністичної більшості у ВР, — “групи 237”, — яка “валила” всі демократичні, позитивні для України закони. Маємо і новий приклад — внесений Морозом законопроект про державний статус російської мови...

З іншого боку, симптоматичним є те, що в риторичній новій владі зникли поняття “права політична сила”, “ідеологія”, “єдина державна мова”

тощо. Натомість основною політичною ідеологією, політичною базою влади стає ліберальна ідеологія. Варто згадати й те, що електоральна база, яка привела Ющенка до президентства, була зорієнтована на національно-демократичні цінності, основні атрибути правої ідеології, Західна, Центральна й частково Північна Україна. Натомість стає зрозумілим, що владний політичний блок став симбіозом найрізноманітніших ідеологій і сил, що він тримається тільки на персональній залежності від Віктора Ющенка чи від Юлії Тимошенко. Тому прагнення створити єдину партію “Народний союз “Наша Україна” (з'їзд має відбутися 4—5 березня) не на ідеологічній основі, а на суто механічному злитті всіх, хто підтримує Ющенка, — нонсенс. Усі національно-демократичні сили, що ввійдуть у “єдину владну партію”, не просто стимулюватимуть тоталітарні тенденції, але й зникнуть із політикуму.

Не випадково VI з'їзд УНП, що проходив 26 лютого в палаці “Україна”, по суті, вирішував подальший розвиток УНП як найбільш потужної, структурованої правоцентристської партії, й позицію всіх національно-демократичних сил. З'їзд зібрав понад 2700 делегатів, а також представників європейських правих політичних сил. Перед УНП законодавчо стоїть нове завдання — “перемога національно-демократичних сил на виборах до Верховної Ради України 2006 року”. В ухвалі з'їзду також зазначено, що “Українська народна партія братиме участь у виборах 2006 року в блоці з політичними партіями національно-демократичної, правоцентристської орієнтації або самостійно”. На зустрічі з журналістами переобраний голова партії Юрій Костенко також заявив, що УНП не збирається вливатися в “єдину партію”. З іншого боку, він не виключив блокування партії під вибори 2006 року й навіть переговори про створення

єдиної правоцентристської партії між УНП, НРУ й УРП “Собор”. З'їзд, крім того, звернувся до Віктора Ющенка з вимогою внести до Верховної Ради України проект закону про надання всім учасникам національно-визвольних змагань українського народу в ХХ столітті, зокрема й воїнам УПА, статусу учасників бойових дій. Першим заступником голови УНП обрано Івана Зайця, заступниками — В'ячеслава Кириленка, Олександра Слободяна, Антона Бутейка, Олександра Гудиму, Богдана Соколовського й Олександра Мосіюка.

Знаємо також, що нещодавній з'їзд НРУ також не прийняв рішення про входження в партію “Наша Україна”. Таким чином, поки що йдеться про можливе об'єднання ПРП, ЛПУ, партій “Солідарність”, “Вперед, Україно!” тощо, тобто партій із ліберальною ідеологією.

● Сторінку підготував **Олександр СОЛОНЕЦЬ**

ДОКУМЕНТ

Мова — твердиня народу й визначальна ознака нації, скарбниця її культурних надбань, засіб спілкування та консолідації суспільства.

Питання мови — фундаментальне й неперехідне для кожного українця. Головною рушійною силою здобуття українцями своєї держави була потреба в самозбереженні, де мові відводилося вирішальне значення. І кожна держава, по суті своїй, стає тим самим механізмом самозахисту, який покликає боронити, підтримувати всіх, хто причетний до єдиного національного організму. Саме необхідність національного відродження, як і повнота функціонування рідної української мови всіх нас об'єднала, коли ми виборювали право на свою державу.

Проте здобуття незалежності та законодавче забезпечення мови, на превеликий жаль, не сприяли розширенню поля її суспільного застосування та проблем функціонування в різних сферах життя. І Конституція України, сформувавши чітку орієнтацію суспільства в розв'язанні мовних проблем, не перетворилася за останні роки правління попереднього режиму в політичний інструментарій розколу України та постійний предмет чергових виборних спекуляцій. Українська мова, як і українська культура, не посіли належного місця в державі як основи політичного та духовного життя народу. Стан функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя в багатьох регіонах України не тільки не

Ухвала
Шостого з'їзду Української Народної Партії
26 лютого 2005 р. м. Київ

поліпшився з прийняттям Конституції, а й дійшов критичної межі. Передбачене ст. 10 Конституції забезпечення державою "всєбічного розвитку й функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України" так і не набуло поступального характеру.

Особливо небезпечна ситуація склалася в інформаційній сфері. Загальний наклад українських видань газет знизився до трьох відсотків, на недержавних каналах 90 % мовлення ведеться виключно російською мовою. Потік іноземної преси збільшився за останні два роки в кілька разів. Російська книга витиснула українську з усіх книгарень і полиць. Вища школа, зокрема технічні ВНЗ, за невеликим винятком, продовжують зросійщення українських студентів. Україна опинилася під загрозою втрати своєї інтелігенції.

Спорт, комерція, торгівля послугуються виключно російською мовою. Деякі телевізійні канали перетворюють націю в глухонім, супроводжуючи іноземні кінофільми мікроскопічними субтитрами.

Помаранчева революція була реакцією українців на ці процеси зросійщення України режимом Кучми. В Україні на всіх підмостках, на всіх каналах панувала та панує досі низькопробна російська попса. Українські майданні пісні засвідчили, що українці не хочуть бути пасинками у своїй домовіці.

Делегати з'їзду звертають

увагу Президента, нового Уряду, всіх державців на те, що зволікання з утіленням у життя ст. 10 Конституції України щодо державності української мови загрожує національній безпеці України.

Адже визначення української мови як державної встановлює обов'язковість її використання у законодавстві, в освіті, в офіційному діловодстві, судочинстві, у Збройних Силах України, в інформаційній сфері. Така норма об'єктивно підтверджена особливостями формування елітного складу України. Українці — корінний етнос майже на всій території України та мають кількісну перевагу згідно з останнім переписом населення на всій території держави, окрім Автономної Республіки Крим. Природно, що при такому співвідношенні роль державної мови в Україні повинна виконувати одна мова — українська.

Інформаційна окупація, яка була започаткована президентом Кучмою, продовжується й нині, і дуже небезпечними є перші заяви голови РНБОУ пана П. О. Порошенка щодо російських шкіл в Україні та "процвітання" братньої мови. Кого в такому випадку покликає боронити це відомство, в якому, за висловом Президента, зібраний інтелект нації? Логічно виникає запитання — чиєї? Адже в Україні з 16,200 зареєстрованих видань із загальнодержавною та місцевою сферами розповсюдження українською мовою виходить лише 3,345. Суттєвий вплив на мовний

дисбаланс у сфері друкованих засобів масової інформації мають 2,600 зареєстрованих в Україні газет і журналів, що виходять у Росії. Сумарний одноразовий наклад цих видань складає 502 тис. примірників. Окрім того, періодика Російської Федерації розповсюджується в Україні приватними та комерційними структурами.

Українська мова ще не знайшла належного поширення в комп'ютерних інформаційних технологіях, електронних носіях інформації.

Ми звертаємося до Президента України:

офіційно й усенародно проголосити, спираючись на ст. 10—11 Конституції та відповідне рішення Конституційного Суду України, про державний курс на українське національне відродження. Враховувати при розв'язанні кадрових питань, насамперед, при призначенні високих посадових осіб, знання ними державної мови та спілкування нею, припинивши ганебну практику Кучми, ігнорування ним цієї конституційної норми.

Виявити свою владу та принциповість щодо втілення в життя ст. 10 Конституції України, передбачивши контроль за її дотриманням у всіх сферах суспільного життя, та відповідальність за порушення конституційних вимог, починаючи зі структур державної влади. Створити вертикаль державної влади на всіх рівнях за впровадження української мови як державної у всіх сферах суспільного життя. Утверджувати державну ідеологію, базовану на національних морально-етичних цінностях українського народу.

ХТО ПРИЙШОВ?

НАРЕШТІ
ПОРОШЕНКО
ПІДТВЕРДИВ
СТАТУС

Президент України Віктор Ющенко на минулому тижні представив апарату Ради національної безпеки і оборони України її нового секретаря — Петра Порошенка. Цим він позбавив Петра Олексійовича невизначеного статусу, адже офіційного указу Президента щодо призначення Порошенка секретарем РНБОУ досі не було... У засіданні брали участь практично всі ключові гравці в сфері національної безпеки: голова СБУ Олександр Турчинов, міністр оборони Анатолій Гриценко, держсекретар Олександр Зінченко, а також экс-секретарі РНБОУ Євген Марчук, Володимир Радченко, Володимир Горбулін.

Ющенко назвав сфери, пріоритетні для захисту, викремивши інформаційний простір: "Спочатку було Слово. Якщо це Слово формується не на принципах конкуренції, поваги до закону, то може народити багато лиха". Президент також назвав пріоритетним питання мовної політики, адже саме воно широко експлуатувалося під час виборної кампанії, хоча, на жаль, він не уточнив, яку мовну політику вважає безпечною для держави.

Згадав Віктор Андрійович і про ситуацію у Придністров'ї: "Держава не змогла сформулювати концепції заходів державної безпеки у багатьох сферах. Тема Придністров'я — головний біль для Європи, але, виявляється, не для України. Хіба ми не відчуваємо, що це вже стає проблемою економіки України?" Щодо функцій РНБОУ, то Президент зазначив, що вона має забезпечувати "демонстрацію європейських принципів цивільного контролю над військовими і правоохоронними організаціями держави". Він нагадав, що в РНБОУ має працювати "державна еліта нації, яка може все, люди, які готові служити інтересам держави і нації", а також "інтелектуально обдаровані люди, які можуть сформулювати концепцію, і найголовніше, — через свій статус її захистити".

Представляючи Петра Порошенка, Віктор Ющенко сказав, що новий керівник РНБОУ — "це людина, яка поруч зі мною йде не один рік, я знаю його життєву позицію, я знаю його світогляд, я знаю його моральні цінності... Найголовніше — це великий професіонал, який сьогодні може відповідати за цю нелегку роботу". Зі свого боку, Петро Порошенко подякував за довіру й сказав, що вже опрацьовано перелік питань, які будуть включені на розгляд першого засідання й через 3—4 тижні можна буде побачити, що РНБОУ буде працювати по-новому.

О. С.

І СМІХ, І ГРІХ

Нарешті Вітренко стала першою опозиціонеркою. Ну, хоча б на день, хоча б на одній прес-конференції. Те, що новій об'єднаній опозиції відмовили у зустрічі з пресою в інформагентцях Укрінформ та Інтерфакс, додало їй сили і злості. Момент зловили влучно: деморалізовані колишні представники влади, які намагаються вирішити свої внутрішні проблеми, і хоч якось підготуватися до виборів-2006, нова помаранчева влада, яка не без прорахунків пробує себе в новому амплуа, гучні заяви про євроінтеграційні устремління на тлі обережної реакції європейських структур. Час самореклами й продовження боротьби з вічним злом, яке в Наталії Вітренко під час конференції чомусь постійно змінювало забарвлення. Причому це двоє лідерів, лідер "Братства" Дмитро Корчинський і экс-штабіст Януковича Тарас Чорновіл, з якими лідер ПСПУ усю "підписала" домовленість про спільні дії, думали кожен про своє. Просто — герої байки Крилова.

Полум'яна опозиціонерка, яка під час передвиборної кампанії гартувала себе постійними вуличними акціями протесту на Сході України, а потім намагалася захищати стоси "доказів" про фальсифікації на користь Ющенка, зрозуміла, що роботи в неї не додалося. "Вороги" вже облишили конкуренцію на вуличних фронтах, і, примірюючи до себе ділові костюми і портфелі, почали обживатися у великих просторах кабінетів. Тому місця на майданах стало більше. До того ж, якщо такі змінилися у свідомості Наталії Вітренко, адже вона чи не вперше детально взялася бити колишню опозицію її ж картою. На горизонті з'явилося зловісне НАТО, яке своїми євроатлантичними іклами зажадало роздерти

ВІТРЕНКО НЕ ХОЧЕ НІ
В НАТО, НІ В МОСКВУ

Малюнок Владислава

тендітну Україну. А Декларация "Про Державний суверенітет України" у розділі 9 каже, що "Україна — позаблокова держава", а тому в агресивні військові блоки їй "ні ногою". Крім того, за її словами, наша держава виривається з братських обіймів Росії, а це дуже недобре. Дмитро Корчинський, який прийшов на зустріч із журналістами зі своєю охороною, підтримав загальні антинаатовські заклики. І хоча, за його словами, всі три лідери опозиції дуже різні, та їх об'єднує спільний ворог, який чомусь протягом однієї години постійно змінював обличчя. Спочатку це були транснаціональні корпорації як провісники страшної глобалізації, потім американські генерали і помаранчеві ставленники, і, врешті, журналіст із УТ-1, який не відчув опозиційного кулака тільки через те, що,

за словами Корчинського, він боїться Прокуратури, яка б за такі речі не "погладила по голівці". Хоча охоронець щось журналістові таки нашіптував. Очевидно, щоб лідера "Братства" не зірвало піти на тяжкий гріх. Але навіть якби щось надзвичайне відбулося — не біда. Адже поруч сидів Тарас Чорновіл. А він, за словами того ж Корчинського, їхній голос у парламенті й "витягуватиме нас, якщо щось загримить". Якщо ж проаналізувати слова Корчинського про те, що відтепер час дурниць минув, і опозиція буде серйозною і послідовною, то дуже дивує інформація проведення майбутніх антиглобалістичних акцій по всій земній кулі. Ймовірно, прихильників полум'яних проповідей лідера "Братства" побільшало. Виходячи з теперішньої ситуації, Корчинський оголосив про

формування вуличної армії. Адже спеціалісти, які могли б її створити, вже є — це він та Вітренко. Чорновола чомусь не назвали, та він не дуже й просився. Тарас Чорновіл наголосив, що нова опозиція все-таки різна, але вона разом перед спільною загрозою. Народний депутат заявив, що він виходить із міжнародної групи офіційних осіб, які вирішували питання взаємостосунків Україна-НАТО, натомість доволі прихильно висловився щодо контактів з європейськими структурами, хоча, за його словами, ні в НАТО, ані в ЄС Україна не вступила. Це казочки діда Панаса. Водночас поскаржився, що в опозиції до Ющенка набагато важче, ніж до попереднього президента. Врешті-решт, Наталя Вітренко оголосила принципи нової опозиції, які не особливо відрізнялися від програмних засад ПСПУ. А саме: федеративний устрій, союз трьох братніх республік, скасування депутатської недоторканості, надання російській мові статусу другої державної мови, позаблоковий статус України. Але за мить, мабуть, не зрозумівши гумору, Корчинський сказав: "Ми вважаємо ці питання другорядними". Бо, за його словами, мовного питання треба уникати через те, що воно роз'єднує. А федералізм зараз взагалі не варто зачіпати. Врешті, наприкінці конференції Вітренко, мабуть, утомилася, бо після фрази: "Не хочу, щоб Україною керували жодні країни" й на уточнення журналістів: "Разом із Москвою?", твердо сказала: "Так!". А може, Помаранчева революція таки вплинула на нову "опозицію"? Бо зі слів Вітренко, її (опозицію) об'єднали не політичні амбіції, а велика любов до України.

Богдан ГДАЛЬ

ЕКСКЛЮЗИВ

— Віталію Терентійовичу, ми давно Вас знаємо як людину близьку нам, активного приятеля “Просвіти” і нашої газети, але й для нас це було досить несподіваним, хоча й цілком логічним...

— У тому, що я став депутатом Верховної Ради, можливо, є якась екзотика, але вона є на тлі шалено важливих і складних обов'язків. У кожному разі, від цього факту я не відчуваю жодної ейфорії. Нормальний робочий стан. Зараз мені здається, що йшов до цієї посади впродовж усього життя. Я ніколи не байдкував, а постійно працював над собою. Оглядаючись на пройдене, бачу, що я постійно складав іспит. Маю цілу валізу різноманітних дипломів. Але яких би посад я не займав, я завжди працював на Україну.

— Навіть коли пішли в приватний бізнес?

— Так, пішов за совєцьких часів. 14 січня 1991 року я зареєстрував і очолив приватну науково-виробничу фірму “Транзактор”. Фахівці фірми розробляли та впроваджували автоматичні системи управління на базі комп'ютерних мереж (робочих місць, дільниць, підприємств і навіть галузей), із відповідним програмним забезпеченням і навчанням спеціалістів.

— Тобто, коли Україна набула незалежності, Ви вже були “озброєні” новими інформаційними технологіями?

— Так, особливо після отримання диплома кандидата наук та ще потім закінчення елітного інституту управління народним господарством. А тут ще й мої сини піросли: один закінчив військове училище зв'язку, другий — економічний університет. Отож ми разом, родиною, заснували компанію “Глобал Юкрейн”, і за рахунок власного інтелекту почали на українському ринку впроваджувати новітні інформаційні системи в структурах державного управління.

— Ви першими з'явилися на українському ринку сучасних інформаційних технологій?

— Саме так. І почали їхнє застосування в МЗС, СБУ, МВС, Адміністрації Президента, Національному банку та інших відомих організаціях та установах. Потім почали впроваджувати в навчальних закладах. Наприклад, у Київському економічному університеті ми починали створювати мережу з десяти комп'ютерів, а зараз там уже існує система з 1500 комп'ютерів, і ми продовжуємо їх обслуговувати. Локальна мережа цього університету дуже ефективно та продуктивно працює.

Зараз у нас уже близько 4000 клієнтів по всій Україні, яких ми обслуговуємо. Якість наших робіт — висока, ціни — помірні, а тому й попит на наші послуги не зменшується, незважаючи на те, що в Україні вже існує понад 300 компаній подібного профілю.

— Чи “Глобал Юкрейн” орієнтується на окремих приватних клієнтів?

— Ми не відмовляємо нікому, але більшість наших споживачів — корпоративні: установи, організації, іноземні представництва...

— І все-таки, повертаючись до Вашого нового статусу, — як Ви це пережили? Що думали, коли для Вас місце в українському парламенті звільнила Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко? Бо, як я розумію, тут ідеться не про корону на голові, а про серце. Чи ви готові витримати нові великі навантаження?

— Мені приємно, що Ви це розумієте. Але попри всі мої хвилювання, щодо нових обов'язків можу бути спокійним, залишаючи свій бізнес у надійних руках родини, а отже, звільняючи час і простір для депутатської роботи. Молодший син щойно захистив дисертацію, у старшого прийняли дисертацію для захисту, та й сам бачу, що я вже більше потрібний у політиці, ніж у бізнесі. Тим більше, що в політику я приходжу не з порожніми руками, а з повним портфелем пропозицій.

— В якій галузі Ви збираєтесь впроваджувати ці пропозиції, в якому профільному Комітеті збираєтесь працювати?

— Це питання для мене не має альтернативи, — я все життя зай-

експертному рівні була причетною до обговорення важливих законопроектів, а деякі проекти законів ініціювала саме вона. Тому я переходжу до депутатської роботи спокійно, виважено, із розумінням своєї ролі й місії в парламенті, не відчуваючи жодної різкої зміни в своєму житті.

— Ви сказали, що йдете до парламенту із повним портфелем пропозицій. Які з них важливі зараз для України, на Ваш погляд?

— Тут важливо зазначити нинішній момент і стан справ у галузі. Усі види транспорту в Україні — залізничний, повітряний, річковий, морський, трубопровідний, автотранспорт — переживають важкі часи й мають масу невідкладних проблем. Так само в галузі зв'язку. Взяти

лював у восьми пунктах, з яких зверну Вашу увагу лише на другий і третій: створити систему загальнодоступних інформаційних послуг у сфері телемедицини, дистанційного навчання і оплати за товари та послуги, а також реалізувати програму “Електронний уряд” як засіб для електронного документообігу та ефективної взаємодії органів влади всіх рівнів із населенням (декларації, довідки, скарги, відповіді тощо).

— Із чого почнете свою роботу? Адаже у Вашому розпорядженні — всього лише один рік...

— Як тільки увійду до складу Профільного комітету, який нині очолює Валерій Пустовойтенко, передусім, ознайомлюся зі станом і стадіями розгляду законо-

разу з'являється багато шанувальників і “друзів”; і всі чогось од неї хочуть для себе. Чи Ви морально готові до цього?

— Якщо не буде проти Іван Куцук — керуючий справами Верховної Ради, я прийматиму всіх бажаних ось у цьому кабінеті, де ми з вами спілкуємося, де я працюю вже багато років і куди вже давно проміряли дорогу численні відвідувачі, а для деяких я давно вже став меценатом.

— Чи Ви фізично й морально готові до великих навантажень у роботі депутата? Чи маєте щось змінити у своєму денному розпорядку?

— Гадаю, що мій нинішній режим (а він залишається незмінним уже багато років), цілком відповідає новим вимогам. Телефон — у мене в кишені й майже постійно дзвонить, з'єднуючи мене з партнерами і зацікавленими не лише в межах України, а й з інших країн світу. Я б лягав спати о 24.00, але на Далекому Сході якраз починається робочий день. Так що, самі розумієте...

— Чи від керівництва БЮТ, до якого входите, Ви вже отримали якісь доручення, настанови тощо?

— У списку БЮТ я був 24-ий, тоді як за розрахунками перші 30 позицій вважалися прохідними. І так воно й було б, якби не фальсифікації. Всі ми — перших 30 — отримали ще тоді, 2002 року, індивідуальні плани роботи й не розслаблялися дотепер.

— А що було в тому плані й які були факти?

— Переважно, це були різні акції, зустрічі з виборцями в різних кутках України, виступи, бесіди, конференції, обговорення, дискусії з актуальних питань, роз'яснювальна, по суті, — просвітницька робота. Із цієї роботи я склав звіт, звіт прийняли і відзначили перевиконання плану.

— Нам приємно бачити у Вашій особі просвітянина. Що б Ви побажали нашій газеті “Слово Просвіти”?

— Ви знаєте, пане Євгене, я передплачую дуже багато газет і журналів, але завжди із особливим нетерпінням чекаю надходження чергового числа “Слова Просвіти”. Я не можу бути об'єктивним щодо Вашої газети. Я просто її люблю. Вважаю, що “Слово Просвіти” має дуже високий професійний рівень. Особито я знаходжу потрібні мені теми від першої сторінки Вашого часопису, а особливо в рубриці “Зі щоденника головного редактора”.

Я б хотів особливо виділити й підкреслити роль головного редактора — Любові Голоти, якій у найгостріші моменти розвитку подій в Україні вдавалося задемонструвати чітку громадянську позицію колективу газети і дописувачів “Слова Просвіти”. Вам завжди вдається знайти такі слова й такі форми матеріалу, які влучно відображають найважливіші процеси, що відбуваються в нашому суспільстві.

Безперечно, газета, її редакційний колектив зробили великий внесок у справу боротьби за торжество правди, у справу формування громадянського суспільства. Я б сказав, що “Слово Просвіти” працює як чутливий камертон суспільних настроїв, а водночас вказує прогресивні напрямки розвитку національної культури, традицій і розв'язання проблем виховання Українців. Газета має чітку національно-демократичну позицію і послідовно її обстоює. Чого я й на майбутнє щиро бажаю колективі “Слова Просвіти”. Просвіщайте!

— Дякую за приємні слова і бажаю Вам успіху на новій посаді.

Розмову записав Євген ГОЛИБАРД

ВІТАЛІЙ КОРЖ СІДАЄ В КРІСЛО ЮЛІ ТИМОШЕНКО

Віталій КОРЖ — особистість досить відома в Україні. Його активна натура встигла проявитись у науці й громадській діяльності, у бізнесі та благодійництві. А ось тепер пан Віталій раптом (але чи насправді — раптом?) опинився у великій політиці — став депутатом Верховної Ради України.

мався комунікаціями: транспортом і зв'язком. Моя базова освіта — Харківський інститут інженерів залізничного транспорту. А як Ви знаєте, у нас і в статистиці, й у плануванні, і в звітності транспорт і зв'язок — одним рядком. Тому й в Укруднаргоспі, й у міністерстві, працюючи на керівних посадах, цей профіль був для мене незмінним. Цей напрямок я очолював також, працюючи в Національній академії наук України.

— Тобто Ви, пане Віталію, відтепер будете колегою та офіційним парламентським опонентом міністра Євгена Червоненка?

— Воно, знаєте, якимось так усе до ладу складається, що зусібч мене оточують однодумці. А особливо приємно, що я йду до Верховної Ради на місце, яке для мене звільнила Юлія Володимирівна. Це зобов'язує...

— Пане Віталію, мабуть, усе-таки складно отак одразу перейти з бізнесової сфери до сфери законотворчої, адже член парламенту повинен виконувати зовсім інші функції?

— У парламенті мені не доведеться починати з абсолютного нуля. Наша компанія ще раніше, на-

хоча б цю колотнечу навколо Укртелекому...

— А що б Ви запропонували на предмет Укртелекому?

— Наразі можу лише сказати, що є реальна можливість подвоїти прибуток від діяльності цієї компанії. Це мільярдні суми!

— І все-таки, Віталію Терентійовичу, які головні больові точки в нашому комунікаційному господарстві Ви бачите і які пропозиції пропонуватимете в першу чергу?

— Щодо черговості, то тут треба зважити на фінансові можливості проведення конкретних заходів. Але, в кожному разі, наявна нормативна база, яка приймається 8—10 років тому, зокрема Закон “Про транспорт” та Кодекси окремих видів транспорту нині вже не відповідають ані потребам розвитку, ані умовам господарювання.

Я вже не кажу про 80-відсоткову зношеність виробничого транспортного потенціалу та серйозне відставання транспортної науки, основні центри якої залишаються в Москві й Санкт-Петербурзі.

— А що б Ви запропонували у сфері зв'язку?

— Мої першочергові пропозиції в галузі зв'язку я чітко сформу-

проектів стосовно транспорту і зв'язку, а одразу за тим — мої пропозиції, у розробці яких беруть участь відомі експерти — науковці й практики. Тоді мені легше буде визначитися: кому й чому надавати пріоритет у лобюванні конкретних законопроектів.

— А чи з міністром Червоненком Ви вже контактували з цих питань?

— Побіжні контакти в нас уже відбулися, але поважна професійна розмова — ще попереду. У кожному разі, ми — члени однієї президентської команди і маємо лише доповнювати та розвивати постулати Віктора Ющенка.

— Із патріотичними професіоналами у Вас проблем не буде. Але що робитимете з комуністами, які виступають антипатріотичні позиції?

— Так, я належу до партії УРП “Собор” і тісно співпрацюю з Левком Лук'яненком, як його помічник-радник. Проте не бачу жодних проблем у співпраці з організаціями інших політичних уподобань. Я дуже толерантно ставлюся до всіх громадян України, представлених у парламенті, незалежно від їхніх переконань.

— Як тільки людина стає депутатом парламенту, у неї од-

ГОСТРЕ ПИТАННЯ

На гостре питання сьогодні відповідає Голова "Просвіти", народний депутат Павло МОВЧАН.

Кор.: Павле Михайловичу! У нашому суспільному та політичному житті з'явилися тривожні симптоми, які ми не можемо замовчувати, хоч і розуміємо всі складнощі, з якими зіткнулася нова влада, народний Президент... Зокрема йдеться про становище української мови. Уже не раз найближче оточення В. Ющенка, сам Віктор Андрійович, новопризначений голова РНБУ Петро Порошенко говорять про те, що російська мова має бути захищена. Наряду з поданим до ВР О. Морозом мовним проектом, де російській мові пропонується статус офіційної, все це наводить на дуже прикрі й тривожні думки: чому Президент та уряд, ще й півслова не сказавши про захист української мови, державний статус якої мусять обороняти згідно з Конституцією, так палко виступають на боці мови, яка окупувала інформаційний простір?

П. М.: Народну революцію перебарвлюють у ліберальну, — це стає очевидним. Народні, національні вимоги віддані невеличкому політичному сегменту, який представляють групи інтересів у фракції "Наша Україна", що виражається у співвідношенні 80 до 20 відсотків — складників національного сегмента, національно-консервативного, національно-демократичного щодо ліберального. Та команда Віктора Ющенка, яка прийшла на вибори 2002 року за його власним формуванням виборчих списків, нині "пересіла" в урядові структури, за невеличким винятком. І за тими домовленостями з О. Морозом, які він зрелизував. Поки що, по суті, всі національні пріоритети проігноровані.

Чому я кажу про національну революцію? Українська партія перемогла російську партію — не ліберальна, не ліберально-демократична, не група тих людей від бізнесу, які відстоювали власні позиції.

ХТО ЗАСЯГНЕ НА 10 СТАТТЮ КОНСТИТУЦІЇ, ТОЙ ПОСІЄ БУРЮ

Микола Кульчинський, Павло Мовчан, Степан Волковецький на Головній раді

Для них найважливіші формули ринковості, прав загальнолюдських, які превалюють над національними, суспільними, над державними правами; ця ліберальна ідеологія себе вже віджила в світі, хоча й зустрічається, як домінуючий елемент у кількох європейських державах, і там вона має рішучу протидію. Починаючи, скажімо, з Франції, де, тільки врахувавши вимоги національного сегмента, переміг Ширак. Зрозуміло, що французи, які віддали свої голоси за Ліпена, якраз були перейняті долею французької складової європейської спільноти. Ширак усі ці ініціативи перехопив, врахував і завдяки цьому переміг свого опонента, який працював на старих принципах та старій ідеології. Українська національна ідеологія — модерна, і вчорашній з'їзд Української народної партії підтвердив, що наші пріоритети справді національні, інтегровані в європейські принципи існування. Тобто, ми мусимо бути європейцями, але, передовсім, залишаючись українцями. Неможливо, — будучи безликими, ніякими, — бути європейцями.

Ось чому дуже дивним є те, що Президент ще жодного разу й словом не обмовився про українські національні пріоритети. Будучи українською людиною за уподобаннями, за переконаннями, він ще ніде не наважився заявити про те, що він підтримуватиме розвиток української культури, української мови, що консервативні, або, я б сказав, демократично-національні принципи є визначальними в його програмі. Його програма унікала такого вектора, концентрувалась на аспектах соціальної проблематики, — для перемоги В. Ющенку треба було залучити якомога більший спектр людей, для яких поняття "Україна" і "українськість" є, поки що, розмитими поняттями.

Нині, перемігши, уже можна було б сказати про ті проблеми, очевидцем яких він є, у всіх ділянках: інформаційній, культурній, масмедійній, релігійній, означитись у всіх тих проблемах, які є кричущо національними проблемами, а не просто — загальнолюдськими. Загальнолюдські принципи — добре, але, якщо Україна не буде сконсолідована, обтягнута об-

ручем мовним, вона буде постійно перед загрозою поділу на схід і захід. І він це усвідомлює. Але — розв'язувати цю проблему за рахунок другої державної чи офіційної мови — це не просто помилка. Це може бути фатальною помилкою для України! Якщо Президент здійснить те, що йому радить його оточення (а чим тоді воно відрізняється від оточення Кучми, яке було російськомовним та було позбавлене українського сегмента, і, взагалі, — українськості позбавлене!), — ми можемо стати свідками найпечальнішого проекту: Ющенко може втілити в життя те, що не наважився втілити в життя Кучма, — зробити російську мову другою державною.

Для мене це серйозний сигнал: Президент Ющенко й досі — ніде! — навіть у локальному форматі, не означив таких важливих для кожного українця пріоритетів. Українці, власне, і вийшли на майдани з цими ідеями. Ті, хто прилучився, одягнувши шалики помаранчевого кольору, одягли їх тоді, коли вже загрози минулися. А спершу все це були українці, чисті українці — 97 відсотків! Ті, хто справді переймався долею України, її європейським вектором, її повносутніним виявом у всіх сферах, а в духовній — особливо! Мовне питання — тест на істину, — якщо Президент поступиться, його доля буде дуже сумною. Його будуть задумувати через кому: Кравчук, Кучма, Ющенко...

Ми успадкували колосальний зруйнований мовний ландшафт. І якщо зараз не докласти зусиль, не визначитись у цій ситуації, то, це значить, — продовжити все так, як є, нічого не змінюючи.

Змінювати ж слід якомога швидше, бо все вимагає цих змін, кричуще вимагає, хоча, поки що, нічого не змінилося. Хіба що почали більше скубати самого Ющенка...

Якщо продовжиться та практика, яку запровадив Кучма, — призначати на високі посадові місця людей, які порушують Конституцію, зокрема 10 й 11 статті, та ігнорують ухвалу Конституційного Суду від 1997 року про обов'язкове володіння державними чиновниками державної мови, то це неприпустимо! Немає винятків — ні для кого! І власна українськість Президента тоді не переконує, що з нами все гаразд! Мова не для власного побуту — мова для держави. Якщо хтось засягне на 10 статтю Основного Закону, — то посіє бурю, яка Україну зламає. Чому я так думаю? У Верховній Раді назбирається достатня кількість депутатів, які можливий заклик Президента змінити цю конституційну норму підтримають.

Це річ неприпустима. Якщо навіть її хтось і задумав, то Президент повинен зупинити такі розмови та обіцянки, адже він розуміє свою відповідальність перед майбутнім, перед історією. Запровадивши той статус для російської мови, який йому наполегливо рекомендує О. Мороз, він прийме рішення, що матиме дуже сумні наслідки!

Вочевидь, тут краще прислухатися до Д. Павличка, І. Драча, Ю. Костенка, — у них позаду багаторічний досвід війни за українську мову проти режиму, за якого російська мова була панівною.

І ось про що варто сказати: Віктора Ющенка обрав український елемент українського суспільства, — ті, хто знають, що таке національна ідея, зорієнтовані на національні пріоритети, загальноєвропейські цінності.

Це їхня перемога, а не лише мудрі технології функціонерів штабу. Українська мова як державна — одна зі складових цієї перемоги.

Записала Л. ВАСИЛЬКО

ЗВІТИ І ВИБОРИ

У своїй звітній доповіді голова Луганської міської "Просвіти" Юрій Кисельов окреслив основні напрямки, за якими діяли просвітняні обласного центру в останні два роки. Це, зокрема, відстоювання української мови як державної та національної ідеї в органах влади й місцевого самоврядування; активна співпраця із ЗМІ, а особливо плідно — з обласним державним радіо, де звучать просвітняні цикли програм "На перехрестях вітчизняної історії" і "Шляхами козацької слави"; регулярне відзначення національних свят, ювілейних і пам'ятних дат, таких, як День Соборності України, день пам'яті Героїв Крут, день народження і день перепоховання Тараса Шевченка, День Матері, День Конституції України, День незалежності України, свято Покрови та День української писемності й мови; внутрішня розбудова міського просвітнянського об'єднання; участь просвітян у виборах Президента України та Помаранчевій революції. В обговоренні доповіді взяли участь відомі просвітяни — Володимир Литвин, Ірина Магрицька, Ігор Саєнко, Лариса Заливна, Анатолій Назаренко, український поет, лавреат численних літературних премій Іван Низовий, голова обл'єднання "Просвіти" Володимир Семистяга та інші.

Обговорення звіту було бурхливим, критичним, із численними конструктивними пропозиціями щодо поліпшення культурно-просвітнянської роботи в обласному центрі та на всій Луганщині.

Головою Луганського міського об'єднання знову обрано Юрія Кисельова, його першим заступни-

ЛУГАНЩИНА: САМОКРИТИЧНО Й КОНСТРУКТИВНО

У містах і районах Луганської області відбулося дві третини звітно-виборних конференцій. Зокрема 23 лютого відбулася звітно-виборна конференція Луганського міського об'єднання "Просвіти". Почався захід із виконання Національного Гімну України та нагородження переможців організованого Товариством міського учнівського конкурсу на найкращий твір на тему "Внесок юнацтва в боротьбу за незалежність України". Лавреатами конкурсу стали учениці СШ № 5 міста Луганськ Марія Ковальова та Ірина Смирнова.

ком — Ірину Магрицьку, заступниками — Ларису Заливну та Олександра Тихого. Рішенням конференції було залишено в попередньому складі Контрольно-ревізійну інспекцію міської "Просвіти" на чолі з ветераном українських національно-визвольних змагань Володимиром Куком.

Особливістю роботи "Просвіти" в Луганську стало обговорення проєктів тих чи інших законів під час зустрічей із Народними депутатами України Левком Лук'яненком, Анатолієм Матвієнком, Костянтином Ситником, Лесем Танюком, Борисом Тарасюком, Романом Зваричем, Юрієм Костенком, Володимиром Стретовичем, Геннадієм Удовенком та іншими, що призводило до піднесення національної свідомості та активізації просвітян у найсхіднішому обласному центрі.

Варто відзначити, що призначення головою Луганської облдержадміністрації керівника технічного виборчого штабу В. А. Ющенка пана О. М. Данилова викликало вкрай негативну реакцію не лише громадськості, а й пересічних громадян усієї області. Тому важливою подією наступного дня була нарада лідерів партійних організацій Луганщини, що входять у коаліцію "Сила народу", за участю голови обл'єднання "Просвіти" Володимира Семистяги та багатьох

просвітян, що представляли політичні партії. Лейтмотивом цієї наради було заперечення її учасниками команди новопризначеного голови облдержадміністрації Олександра Данилова. Гострі критичні зауваження стосувалися практично всіх рис, що характеризують нову обласну владу, — від кримінального минулого деяких її членів до антиукраїнської позиції, що проявляється в нехтуванні державною мовою під час офіційних та інших заходів. Учасники наради склали листа до Народного Президента України Віктора Ющенка з проханням звернути увагу на нездорову ситуацію, що складається на Луганщині, й водночас прийняли рішення щодо пікетування приміщення облдержадміністрації.

Луганське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка звернулося й до голови ВУТ "Просвіта", Народного депутата України Павла Мовчана щодо мовно-культурної ситуації на Луганщині, яка складається після приходу на посаду голови облдержадміністрації О. М. Данилова та команди, яку він формує, і яка дестабілізує національну державність на крайньому сході України.

Одним із таких фактів, що свідчать про негативну тенденцію розвитку гуманітарної сфери нашого краю, є призначення на посаду

заступника голови облдержадміністрації з політичних та гуманітарних питань А. В. Путінцева, який ніколи не послуговав державною мовою і навряд чи збирається це робити на новій посаді.

Варто зауважити, що О. М. Данилов ніколи не проводить пресконференції українською мовою. А під час однієї з них, відповідаючи на запитання журналістів, заявив: він нікого не примушуватиме спілкуватися державною мовою, і нехай ця мовна ініціатива виходить, мовляв, із низів.

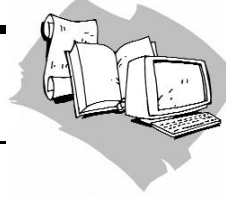
Громадськість Луганщини донині не поінформована про нові призначення керівників обласних управлінь освіти і науки, культури та мистецтв, сім'ї та молоді, інформації та преси, обласної державної телерадіокомпанії, представника Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення й інших. В області й досі не відбувається ніяких змін, бо колишні керівники вже не працюють, а нових ще не призначено. Нас хвилює те, що цей "перехідний" період надто затягується, і люди перестають вірити у зміни на краще. Ті ЗМІ, які стояли на антидержавницьких позиціях під час виборної кампанії, продовжують і тепер дотримуватися своїх деструктивних поглядів.

Зусиль національно свідомої громадськості з плекання патріотич-

них настроїв серед населення найсхіднішої області України, й особливо серед учнівської та студентської молоді, вчительських, викладацьких та мистецько-творчих колективів, замало. Потрібна негайна державна підтримка центральних органів виконавчої влади у формуванні кадрової політики на місцях, щоб перемога національно-патріотичних сил не перетворилася на фарс.

Не менш активно проводяться звітно-виборні конференції в інших районних та міських об'єднаннях "Просвіти". Уже проведено в колективах Сватівського, Міловського, Антрацитівського, Кременського, Старобільського, Троїцького, Біловодського районів, містх Луганськ, Рубіжне, Сватове, Старобільськ, Красний Луч, Ровеньки, а також в осередках на правах райоб'єднань — педагогічного та медичного університетів. У багатьох об'єднаннях головою обрано досвідчених просвітян, які багато років керують колективами: Є. С. Дзюбу, І. М. Захарченка, А. М. Анненкова (Васильців), Ю. О. Кисельова, Д. І. Галєса, Я. М. Кременського. Новими головами об'єднань обрано Н. І. Гусик (Старобільський р-н), В. А. Аннусова (Біловодський р-н), В. І. Овчаренко (м. Рубіжне), Т. М. Піляшенко (м. Сватове), І. О. Божко (м. Красний Луч), А. О. Найруліна (педуниверситет). Конференції пройшли гостро, самокритично, і є сподівання на поліпшення роботи просвітнянських об'єднань.

Прес-центр Луганського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка

VII ЗІЗД «ПРОСВІТИ»

Закінчення. Початок на с. 1

Проведено три Всеукраїнські фестивалі художніх колективів «Просвіти» із заключними дійствами в Києві, із врученням переможцям дипломів та цінних подарунків лауреатам.

Шевченко, його творчість, його життя — святі для просвітян. Більшість просвітницьких заходів проходить під гаслом Шевченкових заповітів, які ми пам'ятаємо не лише в ювілейні дні.

У 70-ту річницю штучного Годомору-33 в Україні проводилася в 2004 р. значна просвітницька робота. Заходи мали не тільки увічнити трагічне минуле, а, насамперед, застеретти людей від тоталітарних режимів.

Кожен наш захід ретельно готується, — копітку та об'ємну організаційну роботу виконує маленький штат Секретаріату: оргвідділ, відділ культури, відділ пропаганди. Необхідно сказати, що відділи складаються з однієї штатної одиниці — координатора проекту. Він залучає провідних фахівців, митців, науковців, громадськість, які допомагають здійснювати програми вечорів, конференцій, «круглих столів» та інших заходів. До здійснення проектів долучаються керівник Секретаріату та голова «Просвіти», кращі інтелектуальні та мистецькі сили України. У результаті ми маємо якісний просвітницький продукт. А це, в свою чергу, дає можливість найповніше розкрити суть того чи іншого історичного явища чи події і його вплив на душу та свідомість людини.

Завжди з повною віддачею працюють для просвітян народні артисти України Анатолій Паламаренко, Ніла Крюкова, Ніна Матвієнко, Валентина Ковальська, Лариса Кадирова, Микола Буравський із славною «Берегиною», Валентин Козаченко із прекрасною «Калиною», легендарний хор «Гомін», очолюваний Леопольдом Яценком, представники молодішої генерації митців: Анатолій Матвійчук, Ірина Шинкарук, Тетяна Пескарьова, Жанна Боднарук та інші.

Просвітнянські заходи — це не просто рядове вшанування чи відзначення дати чи ювілею. Це публічне відстоювання українського світогляду, української національної ідеї, української справи.

У заходах беруть участь кращі інтелектуальні, національно-патріотичні сили України, зокрема політики, вчені, митці, громадські діячі. Зрозуміло, що ці дійства впливають на людей і формують національну свідомість, їх чекають переповнені київські зали, де вони відбуваються, а це — Український дім, Будинок вчителя, Театр оперети.

Просвітницька діяльність, що базується на загальноукраїнських принципах, ішла всупереч попередній владі. Проліструю думку прикладом. Традиційним проведенням просвітнянських заходів нам вдалося переломити ставлення суспільства до таких, скажімо, героїчних сторінок нашої історії, як події 1918 р. під Крутами. Раніше це була біла пляма в нашій пам'яті. Українські юнаки стала на захист своєї Батьківщини, пішли у вічність героями, залишивши нам зразок самовідданої любові до України,

ПРАЦЯ В ІМ'Я УКРАЇНИ

зразок мужності, героїзму й лицарства, незнищенність українського свободолюбивого духу. Хіба не він вибухнув у 2004 році Помаранчевою революцією?

Тепер це свято стало масовим, його шанує народ. Вечори, зустрічі, лекції проводяться майже в усіх школах, вищих навчальних закладах, військових частинах, стали загальнонаціональною справою.

Це і є наша методика проведення національно-просвітницької роботи, яку ми наочно й на високому організаційному рівні демонструємо з кожним заходом: дивись, думай і працюй!

Центральні заходи, які проводяться у столиці, мають велике значення. Весь народ орієнтується на столицю. І коли такі заходи проводяться за участю провідних політиків, науковців, митців, громадських діячів, то це набирає агітаційної сили.

Велике значення для національно-просвітницької роботи має друковане слово. Сьогодні в регіонах України видається 18 періодичних видань.

Користуються популярністю газети «Сіверщина» (Чернігів), «Журавлик» (Харків), «Аркасова вулиця» (Миколаїв), журнали «Бахмутський шлях» (Луганськ), «Українська ластівка» (Чернівці), «Кримська світлиця» та інші.

Необхідно шукати можливе

правління «Просвіти». Щомісяця проводяться засідання, де розглядаються і ухвалюються рішення із найактуальніших проблем життя в Україні. За звітний період розглянуто понад 300 питань. Провідне місце належить мові, освіті, культурі.

Члени Центрального правління ведуть надзвичайно активну просвітницьку роботу. Камертоном діяльності завжди був голова «Просвіти» Павло Мовчан, який багато робить як письменник-просвітянин. У 2004 року на основі авторської передачі «Витоки», що звучала на Національному радіо, побачила світ книжка «Витоки» про історію роду і краю, історію традицій та вірувань. А це було передне слово до книги «Духовна велич України», вступне слово до нового видання «Кобзаря» в оформленні художника В. Гарбуза, сотні виступів у ЗМІ, трудових колективах, на конференціях, «круглих столах» та просвітницьких вечорах.

Плідно трудиться на просвітницькій ниві професор, заслужений діяч науки і техніки України, письменник Іван Ющук. Він автор підручників з української мови для 5, 6, 7, 8, 9 класів. Веде авторську програму на національному радіо «Мова про мову», на УТ-1 програма «Наша мова». У 2003 р. вийшла книга «Мова наша українська».

Постійно звучить пристрасне слово борця за українську мову Анатолія Погрибного. Надзвичайної популярності набули його публіцистичні книги «По зачарованому колу століть, або Нові розмови про наболіле» (2001), «Раз ми є, то де ж ми» (2003), «Поклик дужого чину» (2004).

Активно працюють члени правління Олександр Пономарів, Любов Голота, Ярема Гоян, Василь Клічак, Микола Буравський, Василь Герасименко. Кожен має свою ділянку роботи.

Незважаючи на складні умови, багато обласних об'єднань «Просвіти» проводять значну національно-просвітницьку роботу. Серед них Івано-Франківське, Луганське, Львівське, Полтавське, Харківське, Чернігівське, Чернівцьке обласні об'єднання. Перш за все вони проводять діяльність, спрямовану на організаційне зміцнення всіх структур «Просвіти», насамперед, — первинних осередків.

В областях знаходять можливість здійснювати видавничу справу, що значно підвищує ефективність національно-просвітницької діяльності. Об'єднання активно долучаються до проведення Всеукраїнських конкурсів та фестивалів.

На жаль, серйозні проблеми маємо в Києві. У зв'язку з тим, що в столиці знаходиться Центральне правління, керівні органи «Просвіти», які проводять просвітницьку роботу, Київська «Просвіта» дещо самоусунилася від просвітницької діяльності. Заходи взяв на себе Секретаріат Центрального правління, а Київська «Просвіта» існує формально. Шкода, що втрачаються славі просвітнянські традиції, започатковані Борисом Грінчен-

ком, Лесею Українкою, Михайлом Старицьким, Миколою Лисенком та іншими видатними діячами української культури.

Готуючись до чергового 7-го з'їзду «Просвіти», який відбується 22 квітня ц. р. у м. Києві, необхідно оглянути наше господарство. І якщо потрібно, то часо підправити, внести певні зміни, щоб можна було нормально працювати, вести ефективну національно-просвітницьку роботу. Насамперед, завершити обмін членських квитків.

Особливу увагу потрібно звернути на роботу первинних осередків, районної та міської ланок «Просвіти». Дуже важливо залучати до «Просвіти» активних, високоосвічених національно-свідомих людей, які хочуть і можуть працювати з людьми і вести національно-просвітницьку роботу.

Є потреба внести певні зміни до Статуту. Свої пропозиції просимо надсилати до Статутної комісії, яка всі матеріали опрацює і внесе на розгляд 7-го з'їзду. Надсилайте свої пропозиції на адресу «Просвіти»: 01001, Київ-1, вул. Хрещатик, 10-6. Статутна комісія.

Після Помаранчевої революції до керівництва Україною прийшла нова влада.

Пильно придивляймося до діяльності кадрів на місцях. Там, де вони будуть працювати на Україну, стояти на захисті загальнонаціональних інтересів, працювати для поліпшення життя українського народу, їм потрібно допомагати в реалізації програми «Назустріч людям». Але, якщо будуть спроби нехтувати нашими правами і свободами, то місця таким посадовцям не повинно бути. Це ми маємо твердо і жорстко заявити: не люди для чиновника, а влада для людей, бо народ — це посадовець не повинно бути. Ми маємо волю народу, то він має добровільно піти у відставку або його «підуть». Український народ — господар цієї землі і своєї долі.

На завершення хочу висловити свою думку. Необхідно постійно вести роботу щодо організаційного зміцнення структур «Просвіти»; залучати до лав «Просвіти» українців, які спроможні вести просвітницьку роботу; ширше практикувати безпосередні зв'язки між крайовими об'єднаннями Заходу і Сходу, Півночі та Півдня. Україна — унітарна держава і скріплювати єдність маємо конкретними справами; особливу увагу маємо зосередити на патріотичному вихованні молоді, бо це — основа життя і перспективи українства.

Любов до України — основа роботи «Просвіти».

Любов — це джерело життя на землі, яке маємо постійно тримати в чистоті й пити з нього насагу для наповнення духовних сил. Історія нас навчає, що саме через відсутність патріотизму, любові до України руйнувалася наша державність у всі віки. Від любові до рідного краю все починається, нею усе завершується.

Напередодні чергового 7-го з'їзду «Просвіти» нам потрібні ваші думки й поради, ваша критика й ваше схвалення. Запрошуємо всіх просвітян і небайдужих людей до цієї відвертої і відкритої розмови.

• **Микола НЕСТЕРЧУК**, відповідальний секретар Товариства

ПЕРЕМОЖЦІ

ПІДСУМКИ ІІІ ТУРУ КОНКУРСУ «ІСТОРІЯ І «ПРОСВІТА»

Конкурс, присвячений 160-й річниці з дня народження видатного громадського діяча, галичанина, першого голови Товариства «Просвіта» Івано-Франківська Євгена Желехівського (24.12.1844 р. — 1885 р.), оголосило і провело Івано-Франківське міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, голова якого — професор Василь Бойко. За його дорученням голова журі конкурсу, член Національної спілки письменників України Ярослав Дорошенко та відповідальний секретар Товариства «Просвіта» Наталія Синиця нагородили грамотами міського об'єднання Товариства всіх учнів, які стали переможцями конкурсу, та їхніх наукових керівників. За допомогу в організації конкурсу та високу громадянську активність, вагомий особистий внесок в українське національне відродження, розвиток національної культури й розбудову та зміцнення Української держави такими ж грамотами та книгами «Івано-Франківська «Просвіта»: минуле і сучасне» за ред. В. Бойка нагороджено голів осередків навчальних закладів міста, учні яких взяли участь у конкурсі.

Переможцями стали: — учні школи-ліцею № 23, які представили свої вірші:

1. Станіслав Воробйов — 9-Д кл.
2. Роман Мізерак — 9-Д кл.
3. Тарас Проць — 8-А кл.
4. Ірина Демчук — 9-Д кл.
5. Володимир Дем'янюк — 8-А кл.
6. Вікторія Вербіцька — 8-А кл.
7. Ірина Остапенко — 6-А кл.
8. Катерина Гнатів — 6-А кл.
9. Назар Дубас — 6-А кл.
10. Максим Полуботко — 6-А кл.
11. Віктор Яцюк — 8-А кл.
12. Юрій Блючак — 9-Ж кл.
13. Наталія Коржик — 8-А кл.
14. Іванна Залевська — 8-А кл.
15. Ольга Кулініч — 8-А кл.
16. Тарас Калина — 8-А кл.
17. Кінашук Артем — 6-А кл.

Керівник — Пашинська Валентина Олександрівна, голова осередку Товариства «Просвіта» — Турій Ірина Михайлівна.

— учениця 11-А кл. ЗОШ № 12 **Александрович Юлія** — за творче дослідження життєдіяльності Євгена Желехівського як ученого, педагога, політичного діяча.

Керівник — голова осередку Товариства «Просвіта» — Кулініч Парасковія Миколаївна.

— учень 7(11)-Б кл. Української гімназії **Гораль Олександр** за реферат «Життя і наукова діяльність Євгена Желехівського».

Керівник — Винник Сергій Романович, голова осередку Товариства «Просвіта» — Бабак Марія Олексіївна.

Усім учасникам конкурсу подарував свою книгу «Весла часу» з автографом письменника Я. Дорошенко, щиро подякувавши за прекрасні, замріяні майбутні твори молоді, які тепер поповнять архіви «Просвіти».

Секретаріат Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

Примітка:

І тур конкурсу «Історія і «Просвіта» був проведений до 130-ти річчя створення Товариства «Просвіта» в 1998 р. — «Про «Просвіту» та її діячів».

ІІ тур конкурсу «Історія і «Просвіта», приурочений історичним датам — ювілеям створення і відродження Товариства української мови «Просвіта» ім. Т. Шевченка в 2003 р. — «Просвіти» — 135».

ПЕРВИННА

Хочу розповісти про голову Новокаховського осередку Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка Віру Литвинову, яку ми обрали 6 червня 2001 року.

Страшно було звалювати на свої плечі важку ношу просвітницької роботи в зрусіфікованому місті. Досить сказати, що в радянський період формально одна школа в Новій Каховці вважалася українською, але й у тій не було українських класів. Тому з головою поринула Віра Василівна в роботу. А досвід уже був, бо доти була членом правління осередку, а з 1998 року — депутатом міської ради.

Закіпала робота. Щоб хоч трохи надати місту українського обличчя, просвітяни вирішили спорудити на одному з майданів пам'ятник великому Кобзарю. Робота для його виготовлення і спорудження вже була проведена, але її треба було доводити до кінця. Через певний час пам'ятник було відкрито. На його відкритті був присутній голова Верховної Ради України Володимир Литвин. Разом із ним покривало з пам'ятника знімала й просвітянка Віра Литвинова. А далі — відкриття пам'ятної дошки В'ячеславу Чорноволу, за ініціативою осередку НРУ (голова Ю. Дерновий), за активною участю членів «Просвіти» відкриття стели

І В ГЛИБИНЦІ Є ПАТРІОТИ УКРАЇНИ

довголітньому в'язню, письменникові-шістдесятникові Михайлові Масютку, меморіальних дошок на знак пам'яті жертв голодомору з викарбуваними прізвищами померлих і репресованих біля хреста в їхню пам'ять.

До її заслуг треба зарахувати й поновлення роботи комісії з мовних питань при міськвиконкомі, і часті зустрічі з учнями шкіл, рейди з перевірок дотримання мовного режиму в дитсадках, організація рейдів контролю торговельних точок, які забувають, що державна мова — мова українська, й участь у проведенні національних свят, і зустрічі з бібліотекарями міста та поповнення фондів бібліотек українською літературою, і неодноразові листи до Президента України, міністра освіти й науки, міністра внутрішніх справ із приводу невиконання ст. 10-ої Конституції України. А скільки сил та енергії доводиться їй докладати до переходу шкіл на викладання українською мовою.

На рахунку осередку «Просвіти» багато добрих справ. З його членами доводиться рахуватися не тільки його прихильникам, а й недругам, бо всі бачать, що наша праця покликана потребами зміцнення духовності української нації, а не власними інтересами. У

ряду активістів-просвітян Литвинова стоїть першою.

Першою й майже незамінною вона була й під час підготовки й проведення президентських виборів. Усе, що могла, брала на свої, не такі вже й незламні плечі. І місце для зустрічі з Віктором Ющенком, і кімнату для його штабу, і публікацію матеріалів у газеті та організацію мітингів — у всьому цьому була чи не найбільша частка її зусиль. Дивувало трохи, що не завжди дехто із членів штабу приймав пропонувану допомогу просвітян. Дивувало настільки, що в окремих людей це викликало підозру. Радувало те, що підтримку й співпрацю члени осередку одержували від міського голови Бориса Силенкова та його заступника Ігоря Литвина. У тому відсоткові голосів, поданих за всенародного Президента Віктора Ющенка, є й частка зусиль просвітян в першу чергу Віри Литвинової.

Її часто називають бандерівкою. Її сил справді додає дух наших великих предків: Івана Мазепи, Симона Петлюри, Степана Бандери. Та не краєнка вона Степана Бандери. Вона рідко й скупо розповідає про себе, але на моє прохання погодилася розповісти:

— Народилася я в селі Андріївка Чаплинського ра-

йону Херсонської області, в сім'ї колгоспника. Там і школу закінчила. Жили бідно, бо за колгоспну працю не платили. Жили тим, що вирощували на городі. Виїхати з села було важко: кріпаки-селяни не мали паспортів. Та на будівництво Каховської ГЕС змогла виїхати. Життя там було не мед: зарплатня копійчана, жили в кімнатах по 10 чоловік. Продовжувала навчання. Пишалася тим, що я — українка, але до 1989 року нічого не знала про Україну, про її гімн і синьо-жовтий прапор. Виховувати патріотів України — не входило в плани тодішньої навчальної системи. Тому з такою радістю й цікавістю я зустріла перших рухівців і членів УРП та священика Української Автокефальної Православної Церкви. Від них почала засвоювати перші ази національної науки. Аж 1996 року в нашому місті почала відкрито діяти названа церква, а в 1997 році я вступила до заснованої в Каховці «Просвіти». І церкві, й «Просвіті» чим могла, допомагала, особливо активність проявила, коли в 1998 році стала депутатом міської ради. Увирі подій перебуваю до сьогодні, сил додає любов до України, до її культури й мови.

Волею членів осередку Віра Литвинова продовжувати працювати його го-

ловою. І хоча зроблено наче й багато, але попереду роботи — тільки початий край. Середні спеціальні вищі навчальні заклади й досі ніяк не наважаться перейти на викладання українською мовою, що ставить у дискримінаційне становище тих учнів, які закінчили українські школи й хотіли б продовжити навчання рідною мовою у вищих чи середніх спеціалізованих закладах міста. Не допомогли в цьому ні экс-президент, ні экс-міністр освіти й науки. Службовці місцевих державних органів не завжди пам'ятають, яка мова в нас державна, дитячі садки не завжди наполегливо закладають основи для національно-патріотичного виховання школярів, газети в місті — російськомовні, комунальні та інші служби забувають, у якій державі вони працюють. В області дуже дбають про національні меншини, точніше сказати — одну меншину, та чомусь дуже мало дбають про тих, хто складає в області більшість (понад 70%) і хто дав назву нашій державі Україна. Усе це врахувала Віра Василівна зі своїми однодумцями, складаючи план роботи на 2005 рік. Усе задумане — зробимо!

● **Гнат БІЖИК**, м. Нова Каховка Херсонської обл.

ЛИСТИ ГОЛОВИ ТОВАРИСТВА

Доброго Вам здоров'я, шановний друже Павле! Із найщирішими побажаннями до Вас просвітянин із м. Роздільна Петро Сокалюк. Ви, мабуть, знаєте становище просвітян у східних та південних регіонах, де ще не так давно шовіністично налаштовані провладними чиновниками мітингуючі лементували з плакатів: «Вон «Просвіту» из нашего края» і т. ін. Забороняли просвітянам зустрічатися зі шкільною молоддю та проводити відповідну просвітницьку роботу. Тож усі ці вчорашні, що блокували нашу роботу, ніде не поділися, а лише затаїлись і, очевидно, ще більше згуртувалися. Їхнє завдання — вчора, сьогодні й завтра — заважати нам — просвітянам пропагувати національну ідею, нашу мову, нашу культуру, наші традиції, нашу віру.

Нещодавно я зустрічався зі старшокласниками однієї зі шкіл нашого міста, яка, до речі, називається українською. Звичайно, всі атрибути, а також усі написи — українською мовою. Прапор державний і Гімн на видному місці. Тобто, все оформлено належним чином. Але, друже Павле, мене засмутило те, що діти, провчившись десять років, не володіють державною мовою. Подібне спостерігається і в дошкільних дитячих закладах. Написи на стінах скрізь українською мовою, а вихователі та керівництво закладів ведуть роботу з цими маленькими діточками — російською.

Кого ж вони обманюють?! Я до вас звертаюся з пропозицією: звернутися до міністра, до обласних, районних відділів освіти і — аж до сільських шкіл, — щоб при кожній школі, при кожному навчальному закладові створити просвітянські організації та осередки й надати їм відповідні напрямки роботи. Сьогоднішня просвітницька робота вкрай необхідна, особливо тим, хто завтра закінчить школу. Що до ЗМІ, то вони пропагують казна-що. Українських книжок і газет у магазинах та кіосках немає. Зате барів і забігайлівок — безліч. Молодь спивається. Кількість тих, хто вживає наркотики, — зростає. А палять навіть дівчата 12—14 років. Тож як нам боротися з цими негативними явищами? І як боротися з російськими шовіністами, що засіли у провладних кабінетах?

Наша газета «Слово Просвіти» надзвичайно актуальна, цікава й повчальна. Зі своєї пенсії передплатив кілька наших просвітянам, що працюють учителями, але лише на I квартал. Хочу зацікавити їх, що в нас є така чудова газета і що на нашу роботу там завжди можна знайти відповідь.

Стає прикро, що така вкрай важлива робота, яку проводить ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, не загальнодержавна справа, а тримається (маю на увазі ті регіони, де смердить сепаратизмом, прошу вибачити мені за цей вислів) на ентузіазмі таких, як ми. Але нас уже не перевиховати. Скільки стане сил, уміння, наснаги та здоров'я, — працюватимемо!

З повагою

Петро СОКАЛЮК, мешканець м. Роздільна Одеської обл.

БОДНАРІВ ТА БОДНАРІВЦІ

Нещодавно в Івано-Франківську виїхала друком книга Федора Попадюка «Боднарів».

Це перша спроба на основі архівних документів, письмових літературних джерел, періодичних матеріалів, свідчень односельчан і спогадів висвітлити історію села Боднарів на Калущині Івано-Франківської області.

Чимало місця автор, місцевий учитель, відводить діяльності Боднарівської «Просвіти», яка в 1897 році постала. Того ж року боднарівець Григорій Луцький заснував у рідному селі читальню «Просвіти». Інженер-астроном Микола Дяченко виступав тут із лекціями: «Боротьба за самостійність українського університету», «Про алкоголізм», «Про затемнення сонця і місяця», «Похід Хмельницького по Галічині».

Також працювали театральний аматорський гурток і хор.

Із приходом совітів у 1939 році «Просвіта» припинила свою роботу.

19 вересня радянські «визволителі» вступили в Боднарів. Селяни похва-

РОДОВІД

лилися, що в їхньому Народному домі є бібліотека і бюст Тараса Шевченка. Червоноармієць заявив: «У нас нет ніякого Шевченки», взяв бюст і розбив.

Через кілька днів червоноармієць пограбували кооператив «Згода».

Восени 1941 року «Просвіта» завдяки Михайлові Дяченку відновила свою роботу, але ненадовго. Проте в пам'яті боднарівців просвітянські ідеї залишили глибокий слід.

Федір Попадюк також розповідає про інші українські організації, в діяльності яких брали участь місцеві просвітяни, про боротьбу боднарівців у лавах ОУН і УПА та про національне відродження в селі з 1989 року до нашого часу.

Видання ілюстроване й розраховане не лише на мешканців села і району, але також на науковців, істориків, педагогів, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією Прикарпаття.

Книга «Боднарів» виїшла в світ завдяки спонсорській допомозі академіка УАН, доктора, митрофорного протоієрея, ректора інституту Івана Луцького, синів автора — Володимира і Ярослава та власним коштом автора.

● **Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ**

ШЛЯХ ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ — ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРУ

Прикро, але вибори 2004 року боляче роздмухали вогонь полярності сходу й заходу України. На цю проблему не можна просто заплющити очі: революція минула, але образи та пристрасті щодо політичних оподобань залишилися. На годину зникло світло в квартирі, затримали зарплату й уже чуто: «Ог і маєте свого Президента, а був би Янукович...» І скільки б ти не пояснював, що Президент — один, а тому для всіх українців — свій, а крім того, пост він зайняв нещодавно і більшість економічних проблем — наслідок, м'яко кажучи, невдалої політики попередньої влади, усі аргументи розвиваються об стіну непорозуміння. Хоча, в цілому, є і позитивні тенденції — помаленьку, але суспільство таки втихомирюється. І якщо штучно не розпалювати цього вогню конфронтації, то, може, все-таки сусіди з різними політичними поглядами почнуть ходити одне до одного по сиринки чи по сіль...

Як би там не було, а ініціатори «круглого столу», члени Херсонського обласного осередку «Молодї Просвіти», активісти «Пори!» та новоствореного політичного клубу Херсонського державного педагогічного університету, намагалися зібрати на обговоренні цієї проблеми прибічників різних політичних ідеологій. Тема «круглого

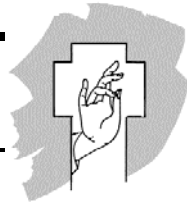
столу» звучала так: «Вибори-2004: шляхи примирення суспільства». Як виявилось, члени різних політичних партій, організацій та просто студенти вважають розкол штучним, а дехто навіть протестував проти означення даної проблеми як розколу, пропонуючи називати це розбіжностями, підігрітими політтехнологами. Питання, які стояли перед учасниками, точили навколо того, чи справді є конфронтація, у чому її суть, чи треба примирення, а якщо так, то кого з ким. Активіст «Пори!» Борис Княжинський слушно зауважив: «Головне, — аби не правда з брехнею, і не корупціонери з порядними, а решта — знайшли спільну мову...» Інший активіст цієї ж організації Максим Заремба ефектно розірвав папірець навіпл, показуючи цим природу розколу: «Папірець уже не з'єднається, і розкол — це страшно. У нашому суспільстві його немає, є просто розбіжності...»

«Нас завжди намагалися ділити. Якщо на сході п'ють чай, як у Росії і Білорусі, а на заході — каву, як у Польщі... Що з того, що в різних кутках України сповідують різні погляди: всі ми українці і маємо це усвідомлювати», — зазначив Дементій Белий, голова Херсонської обласної організації комітету виборців України.

ПОШУК ІСТИНИ

У цілому, всі учасники бачили шлях єднання українського суспільства через культурні заходи. Олег Мішук, перший проректор ХДУ, а у виборному процесі — довірена особа В. Януковича, запропонував запровадити таку дисципліну в навчальних закладах, яка б навчала християнської моралі. Йому належать слова: «Це кандидатів було 26, а Президент у нас — один і нам час до цього звикати». Георгій Найда, голова компартії Херсонської області, запропонував у дні визначних подій молоді і старшому поколінню разом носити квіти до пам'ятників загиблим воїнам. Серед інших пропозицій звучали і психологічні тренінги, і концерти, і телевізійні програми. Дуже симпатичну ідею подав отець Андрій, священник церкви Святої Олександри Київського Патріархату — запровадити день примирення. Як на мене, це стосувалося б не тільки помаранчевих і синьо-білих. У нашому динамічному житті ми так рідко зупиняємося комусь подякувати, перед кимось вибачитися, сказати рідним і друзям про свою любов, урешті, помолитися за долю України й нового Президента.

● **Любов ЄРЕМІЧЕВА**, голова Херсонської обласної організації комітету виборців України

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39–52
за 2003 р., ч. 2–9, 11–14, 16–18, 20–2,
28, 30, 32, 34, 37, 39,
41, 43, 45, 51 за 2004 р., ч. 3, 6, 7 за 2005 р.

Яковенко Є. І., м. Кривий Ріг	50,00
Азіма Л. І., м. Запоріжжя	40,00
Білоненко Н. Ф., м. Торез Донецької обл.	25,00
Білоненко В. І., м. Торез Донецької обл.	25,00
Хитрий І. М., м. Донецьк	40,00
Дробіняк М. Н., м. Стрий Львівської обл.	452,00
Петришин Я. М., м. Івано-Франківськ	10,00
Кобзар Л. І. та Кобзар Н. Н., м. Житомир	100,00
Овсяннік Р. В., м. Київ	10,00
Колектив та учні Багнянської ЗОШ І ст. Вижницького р-ну Чернівецької обл. (ч/з Берник Г.)	68,70
Чорна Ю. А., м. Берно, Чехія	50,00
Седашев К. Б., м. Луганськ	100,00
Шабанова Н. М., м. Вишневе Київської обл.	50,00
Гімназія ім. В. Герети, смт. Козова Тернопільської обл.	187,00
Чумакевич П. В., с. Хотівка Кременецького р-ну Тернопільської обл.	50,00
Дикач Я. К., м. Долина Івано-Франківської обл.	215,00
Товариство української мови ім. Т. Шевченка, м. Червоноград Львівської обл.	725,00
Штень С. М., м. Долина Івано-Франківської обл.	50,00
Школа с. Вільшаник Самбірського р-ну Львівської обл. (ч/з Дашинич Ю. І.)	225,00
Горук Т. В., м. Дубно	100,00
ЗОШ с. Космач Івано-Франківської обл.	166,00
Сокол Ю. С., с. Залокоть Дрогобицького р-ну Львівської обл.	50,00
Вербовацька ЗОШ І—ІІІ ст. Мурованокуриловецького р-ну Вінницької обл.	38,00
Здріла М. Д., м. Коломия Івано-Франківської обл.	50,00

Підгорний О. Л., м. Київ 2000,00

Один із найвагоміших внесків — дві тисячі гривень — зробив Олексій Леонтійович Підгорний, професор Київського національного університету будівництва та архітектури. На своєму поштовому переказі він зазначив: "Шлю свою частку на церкву всенародної шани Кобзаря". Дякуємо, Олексію Леонтійовичу! Честь Вам і шана!

Петровська Л. С., м. Дубно Рівненської обл.	10,00
Левінська І. П., м. Дубно Рівненської обл. (ч/з Левінську І. П.), м. Дубно Рівненської обл.	20,00
Осередок "Просвіти" СШ № 13, м. Тернопіль	70,00
Пшоняк Б. М., м. Тернопіль	100,00
Тернопільське обласне об'єднання "Просвіти"	200,00
Гуцман Я. Д., м. Долина Івано-Франківської обл.	265,00
Бандура О. О., м. Київ	50,00
п. Головацький, м. Львів	50,00
Яворський І. М., м. Івано-Франківськ	50,00
Чередний П. Д., с. Прихідьки Пирятинського р-ну Полтавської обл.	20,00
Татаренко Г. Г., м. Северодонецьк Луганської обл.	40,00
Могила О. Д., смт. Затока Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл.	10,00
Прудкий О. І., м. Острог Рівненської обл.	1000,00

Від загально-освітніх шкіл с. Космач Косівського р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Кушнірчук О. І.): Космацька ЗОШ І—ІІ—ІІІ ст. — 62,00; Космач-Ставицька ЗОШ І—ІІ ст. — 52,00; Космач-Банівська ЗОШ І—ІІ ст. — 52,00

Івано-Франківське міське товариство «Просвіта» (п'ятий внесок)

Сімонович А.	20,00
Іжак Є. (Будапешт)	10,00
Пашкуй Г.	10,00
Гаврилів Б. М.	100,00
Дичковський	5,00
Петрів Я.	5,00
Савчак	5,00
Криворук	5,00
Турянська О.	5,00
Турянський М.	5,00
Остафійчук	5,00
Вівчаренко О. А.	10,00
Лозінський Б. В., Лозінський О. В., Веселовська А. М., Лозінський В. Б., Лозінська С. М.	20,00
Капуцак В. В.	20,00
Обливан І. Р.	10,00
Білянський Я. Р.	20,00
Голобин І. І.	20,00
Красій В. В.	20,00
Красій Д. М.	20,00
Красій В. Й.	20,00
Красій О. М.	10,00
Красій М. В.	10,00
Красій А. В.	10,00
Добровольський Є. І.	2,00
Банцур В. А., осередок "Просвіти" при Івано-Франківській "Облстоматполіклініці"	285,00
Осипова	2,00
Марич	5,00
Бачинський	3,00
Карачевська	1,00
Лящук	2,00
Мисюга	2,00
Михайлюк	2,00
Кравець	1,00
Цап	2,00
Бідник	2,00
Макагон	2,00
Сокорчук	1,00
Копачук	2,00
Винничук	2,00
Василів	2,00
Шевчук	2,00
Пилипів	5,00
Клейнота	2,00
Сташків	2,00
Канюка	2,00
Коваль	1,00
Лазорик	8,00
Чумальчук	1,00
Павлишак	2,00
Вацеба	2,00
Гуменюк	1,00
Нижник	2,00
Герасимович	2,00
Ожоган	2,00
Темнохут	2,00
Петрів	2,00
Голос	2,00
Якимів	2,00
Банцур	5,00
Костишин	1,00
Атаманчук	3,00
Яковин	3,00
Млинська	3,00
Бабійчук	1,00
Лепьохін	2,00
Багай	2,00
Вівчар	1,00
Турані	8,00
Станчук	2,00
Недільська	1,00
Клодницький	1,00
Липчук	1,00
Курець	1,00
Дубіцька	1,00
Горщук	1,00
Кондрат	1,00
Головчак	1,00
Бойчук	1,00

Івано-Франківське міське об'єднання ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка (шостий внесок)

с. Тязів, ЗОШ І—ІІ ступ. і сільська рада (ч/з Хміль О. Г.)	141,00
Середня загальноосвітня школа № 16	
Ференц М. П.	5,00
Івануляк О. І.	2,00
Гімназія № 3 (голова осередку "Просвіти" Михайлів О. А.)	
(ч/з Казакевич М. М.)	200,00
Парафія села Тязів Тисменецького р-ну	
Церкви Святого Архистратига Михаїла, 100 осіб (ч/з Климчук А. П.)	330,00
Бойко Р. Б.	100,00
Сковронський Я. М.	2,00

Ольшевська	1,00
Данилків	4,00
Лящук	2,00
Томащук	5,00
Провальна	3,00
Івонюк	1,00
Цимбрикевич	2,00
Октисюк	4,00
Вінтоняк	1,00
Хомончук	4,00
Бойко	5,00
Бабіїв	1,00
Зіняк	2,00
Чумальчук	1,00
Воробійова	2,00
Єфімова	2,00
Оленчук	1,00
Стецюк	1,00
Коник	2,00
Джус	1,00
Герасимчук	1,00
Цимбалюк	2,00
Глушко	18,00
Попович	10,00
Косяк	2,00
Денега	1,00
Івасів	1,00
Мороз	1,00
Басараб	2,00
Панов	10,00
Гавінський	9,00
Базилевич	4,00
Зелена	10,00
Вінтоняк	1,00
Чегринець	10,00
Гречанюк	2,00
Васатюк	9,00
Остап'як	4,00
Вдовенко	1,00
Дашко	4,00
Мороз	2,00
Хоминець	1,00
Мамалига	2,00
Хома	1,00
Ільків	2,00
Капеняк	2,00
Ярчук	2,00
Лотоцький	2,00
Проць Д. Ю.	2,00
Купновицька І.	20,00
Никифорок М. Т.	5,00

Прикарпатський університет ім. В. Стефаніка (філологічний факультет)

Марчук Г. І.	5,00
Хороб С. І.	5,00
Хороб М. Б.	5,00
Чобанюк В. Я.	5,00
Плетанчук Н. С.	5,00
Процьок С. В.	5,00
Лесюк М. П.	10,00
Піхманець Р. В.	5,00
Слоньовська О. В.	5,00
Дротенко О. В.	100,00

Колектив учителів спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи № 1

Відливаний В. М.	3,00
Капітула О. С.	1,00
Пашко Н. В.	1,00
Козич Л.	3,00
Стащук В. В.	3,00
Нікіфорова Т. В.	1,00
Бандура С. П.	2,00
Боднар Н. В.	2,00
Реус Г.	1,00
Гаврилук У. П.	2,00
Гітис О. М.	2,00
Смолій Г. Ю.	2,00

Мізерак Н. У.	2,00
Броницька Н. В.	2,00
Шава С. І.	2,00
Скорова О. М.	2,00
Шкоруца Т.	1,00
Лебедева С. А.	1,00
Савчук К. В.	2,00
Іванова О. Б.	2,00
Василишин В. Т.	3,00
Лобода С. М.	2,00
Кучер М. О.	1,00
Лелеко Г. М.	2,00
Волков В. В.	1,00
Дроздова Є. І.	2,00
Стеценко	1,00
Кушнір М. М.	1,00
Авраменк С. Г.	1,00
Гиря В. А.	1,00
Лемко Р. В.	2,00
Кизим Т. М.	1,00
Ванченко Н. В.	2,00
Цап Н. Г.	1,00
Діденко Л. Г.	1,00
Жуковська С. Т.	1,00
Лятишевська І. Ю.	1,00
Романюк Г. Й.	1,00
Ількова Н. Й.	2,00
Карапутна Г. Ю.	2,00
Кеворкова О. Г.	3,00
Діденко Д. Г.	2,00
Баріз С. Й.	2,00+2,00
Савицька Т. В.	2,00
Ліжанська Г. В.	2,00
Самодед І. Л.	1,00
Маланіна О. І.	5,00
Височинська Л. А.	1,00
Фісун В. П.	1,00
Власова Л. П.	1,00
Черних І. В.	2,00
Савчук Н. М.	2,00
Григор'єва І. Г.	2,00
Тимків М. Я.	6,00
Турані І. А.	2,00
Благун Н. П.	5,00
Загальна сума	107,00
Сапелюк О. М.	1,00
Овлушинський В. Ю.	1,00
Сельська Н. М.	20,00
Куцій Т. М.	2,00
Семчук М. П.	3,00
Андрусак А.	5,00
Фіголь Т.	8,00
Дем'янчук М. В.	10,00
Олійник Л. Й. (нац. — полька)	5,00
Олійник Л. М. (нац. — полька)	5,00
Петраш Р. В.	5,00

Середня загальноосвітня школа № 16 (218,00)

Харук Г. Г.	5,00
Харук Р.	5,00
Дубовська М. Ю.	5,00
Путько М. М.	5,00
Гончар О. М.	5,00
Бучинська М. С.	5,00
Ференц М. П.	5,00
Івануляк О. В.	3,00
Івануляк О. І.	1,00
Слободян М. О.	2,00
Вігріньська Г. В.	1,00
Діба Л. В.	1,00
Шашина С. А.	1,00
Окіпна О. В.	2,60
Дідик Н. Г.	2,60
Андрейчук Г. І.	1,00
Гурська Л. В.	1,00
Білоус І. І.	1,00
Цимбалістий І. Ф.	3,00
Синиця Н. І.	4,55

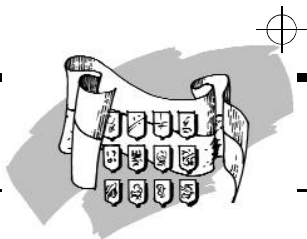
Загальна сума 1224,53

Левіцька О. М.	10,00
Всього — 790,00 від 233 осіб	
Члени "Просвіти" села Тязів (ч/з Хміль О. Г.)	
Мазурик Я. О.	10,00
Босович О. Б.	6,00
Желюк С. М.	5,00
Дорошенко М. Д.	10,00
Дорошенко О. В.	5,00
Хміль О. Г.	5,00
Дорошенко Н. Я.	5,00
Когут Г. Б.	5,00
Николаїв І. О.	5,00
Вирета Я. Я.	5,00
Литвинець Г. З.	5,00
Бойчук Л. І.	5,00
Сикала Р. М.	5,00

Дутчак А. О.	5,00
Щербій О. Я.	5,00
Цупік М. М.	5,00
Поляк Я. М.	5,00
Свягла І. В.	5,00
Гузик О. Р.	5,00
Дуніка М. М.	5,00
Савчак М. Р.	5,00
Говзан М. М.	5,00
Осташук М. А.	5,00
Телезин Г. М.	3,00
Сарантіла М. М.	3,00
Цимбала М. О.	3,00
Дутчак Л. В.	3,00
Качкан М. В.	3,00
Всього	141,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 604 977 грн. 46 коп.

Улас Самчук. Прага, 1937 р.

20 листопада цього року до 100-річчя з дня народження видатного письменника Уласа Самчука на Волині відкрито два пам'ятники — у Рівному та в селі Дермань Здолбунівського району.

Автор епічної "Волині", романів про визвольні змагання "Гори говорять!", "Чого не гоїть вогонь", повісті "Марія", присвяченої "матерям, що загинули голодною смертю на Україні в роках 1932—1933", трилогії "Ост", спрямованої проти тоталітарного нищення людини-творця, національної трудової людини, був відлучений від українського народу, від материкової літератури. Його ім'я пошепки вимовлялося у древній Дермані, де він народився 20 лютого 1905 року. Нині книжки Ула-

са Самчука повернулися з Америки до українського читача, так само не є секретом його біографія — доля людини, яка ніколи не була перекотиполем, гнаним вітром, — навпаки, як стверджував Улас Самчук: "Я завжди у наступі з почуттям переможця".

Стараннями народного депутата Василя Червонія, нинішнього голови Рівненської адміністрації, постали пам'ятники Уласу Самчуку, відбулися урочистості, в яких узяли участь міністр культури Оксана Білозір, голова Національної спілки пись-

менників Володимир Яворівський, академік Микола Жулинський, подружжя Соколиків із Канади, які є розпорядниками творчої спадщини У. Самчука.

Та, безперечно, особливими настроями була виповнена Дермань, "цариця сіл", "центр центрів на планеті", як любив повторювати Улас Самчук.

Отож присвячуємо 100-річчю з дня народження Уласа Самчука нашу публікацію про Дермань, підготовлену Володимиром Рожком.

Фото з архіву. Вибачаємося за якість.

У. Самчук, С. Маланюк, А. Любченко у Львові. 1943 р.

У. Самчук і С. Скрипник в Дермані. 1941 р.

"...ВІЗЬМИ РОЗГОРНЕНУ КНИЖКУ З РУКИ АНГЕЛА"

Село Дермань — одне з найдавніших і найбільших поселень сільського типу історичної Волині. Знаходиться в мальовничій місцевості серед пагорбів, які складають кінцеву гілку Карпатських гір. Тут із підземних джерел бере початок річка Усте (Дерманка), яка, подолавши свій біг довжиною в 56 км через Гульчу, Рівне біля с. Оржів, впадає в Горинь.

Археологічні знахідки свідчать, що на території села були поселення наших далеких пращурів ще в III—II ст. до н. е., а від раннього середньовіччя залишилися кам'яні фундаменти легендарного Гай-Городка, що біля урочища Хомгора, який змиля монголо-татарська повінь.

Від тих і пізніших лихолітніх часів у топоніміці Дермані існують такі назви, як "Батіївка" — джерело, з якого, за переказами, пив воду сам хан Батий, "Турецьке узгір'я" та інші.

Свою назву село виводить від слова "дрімати", яке пізніше було видозмінено і набрало сучасного звучання. За переказами, один із князів Острозьких задрімав під час полювання на цьому місці, відбившись від інших мисливців.

Перше писемне повідомлення про Дермань датується до 1322 року. У грамоті князя Любарта Гедеміновича вказано, що село, як маєток, дароване ним соборному храму св. Івана Богослова в Луцьку. Десь у середині XV ст. князі Острозькі — нові власники Дермані — засновують тут свою літню відпочинкову резиденцію — замок-фортецю, оточений земляними валами з мурами та бійницями, перед якими були рови, наповнені водою. Входом до цього оборонного комплексу служили ворота чотириаркусної вежі 23 метри заввишки, перед якими був підвісний міст на залізних ланцюгах.

Цей замок-фортецю в кінці XV ст. перетворено його власниками в монастир-фортецю.

Пагорб, на якому знаходився монастир-фортеця, oprч земляних валів, був обнесений з усіх боків кам'яним муром заввишки до 7 метрів з отворами для вогнепальної зброї. Мурували його з дикого місцевого каменю, а рови наповняли водою зі ставка, який ще в княжі часи називали "Мних" (монах).

Площа під монастир-фортецю сягає 960 кв. м, на ній розташовані храм Св. Трійці (20x12 м), чотириаркусна вежа-дзвіниця, двоповерховий мурований корпус для настоятеля і чернецтва та домова церква при ньому, одноповерхова кухня, двоповерховий флігель, інші допоміжні господарські будівлі.

Документальних даних про час заснування цього монастиря, його фундатора та будівничого історія не зберегла, але пізніші джерела вказують, що ним був князь Василь Федорович Острозький. Цей боголюбивий князь будував у родинно-

1499 року, про що зберігся відповідний запис у цій книзі, а 1507 р. подарував святині ще й рукописну Євангелію, срібнозолочений потир із диском, лжицею, воздвиженського хреста з мощами, кілька церковних облачень. Усі ці подаровані церковні предмети записані на прикінцевих сторінках Євангелії.

На початку XVI ст., завдяки князям Острозьким, монастиреві Св. Трійці в Дермані належали села Дермань, Кунин, Коршів, Глинськ, половина Мізочика.

Монастир Св. Трійці з часу свого заснування до початку XVII ст.

вію його фундував і інокам віддав, на згромадження до нього людей, богобойних і ченців святолюбивих в житті і вчених, яким то і друкарню придав, аби двояко і трояко пожиточними церкви і вірі святих були, єдиними молитвами своїми святыми помагаючи, як солуняни апостола Павлу, а інші життям святолюбивим, приклад даючи тим, які хочуть спасатися, а досконалі наукою і письмом, а залаща друкуванням книг світязи всім, подобачись старим інокам, яких праці в письмі і по нинішній день явин, для котрих хвалені суть".

Свідченням праці ченців Свято-Троїцького монастиря є переклад книги "Пчела", здійснений ними 1599 року з грецької на церковнослов'янську мову, та рукопис "Бесід" Св. Івана Золотоустого 1605 року.

У 1602 році, як бачимо з вищевказаного запису на сторінках "Октоїха", князь Костянтин Острозький переносить центр українського православного книгодрукування з Острога до Дерманського монастиря, ігуменом якого був високоосвічений патріарх протосингел Ісаїя Борикевич, який походив із волинського шляхетного роду. Він зібрав навколо себе високоосвічених та світських ченців, знавців перекладацької і друкарської справ і розпочав працю над виданням нових богослужбових і полемічних книг, а управителем Дерманської друкарні став священник Дем'ян Наливайко.

Питання — чи була то новозаснована друкарня, перенесена з Острога, — й до нашого часу залишається полемічним.

Професор Іван Огієнко стверджував, що в кінці 1602 чи на початку 1603 року її перевезено з Острога до Дермані. Його аргументами були: тотожність шрифтів у виданнях Острозьких і Дерманських та відсутність видань в Острозі у період друкарського видавництва в Дермані.

Інші ж дослідники вважають Дерманську друкарню цілком новою, стаціонарною, а не похідною, заснованою тут на довгий час боголюбивим князем Костянтином Острозьким. Якщо так, то це була третя друкарня після Острога й Старокостянтинова, заснована князем Костянтином Острозьким у своїх володіннях для добра нашої Церкви і рідного народу.

З історичних джерел дізнаємося, що вона розміщена в чотириаркусній вежі-дзвіниці монастиря, яка цілком надавалася для цієї справи. Очолив Дерманську друкарню видатний учений-богослов, священник Дем'ян Наливайко — особистий духівник князя, біля якого згуртувалися видатні наукові й теологічні сили: Кирило Лукаріс, Іов Борецький, Василь Суразький, Ісаїя Борикевич, Іов Княгиницький, перебували Іван Вишенський, царевич Дмитрій та інші.

Закінчення в наступному числі газети.

му замку в Острозі величезний храм Богоявлення Господнього, а згідно з монастирським пом'янком із першої половини XVII ст., він був будівничим монастиря-фортеці в Дермані: "... який церкву і дзвіницю мурував, і сам на закладенню був, і всього монастиря Дерманського фундатор, представився року від створення світу 6959, що відповідає року від народження Христа 1459".

Перший документ, який промовисто засвідчує участь князів Острозьких у розбудові тут монастирського життя, — це збережена рукописна книга повчань, що її подарував внук князя Василя Федоровича князь Костянтин Іванович

мав подвійне призначення. Це була фортеця, яка носила оборонний характер, і водночас святиня, в якій молилися князі Острозькі.

5 серпня 1602 року патріарх Олександрівський Мелетій благословив фундацію князя Костянтина Острозького на заснування тут спільножитної обителі з більш змістовним чернечим життям. Ігуменом став видатний учений, патріот Ісаїя Борискевич.

Про новий устрій чернечого життя в обителі свідчить запис на дванадцятій аркуші передмови до першодруку з Дерманської друкарні "Октоїх" 1604 року: "Монастир свій, названий Дермань, з усіма достатками відлучив, на кино-

Із цього запису, зробленого рукою князя Костянтина Острозького, дізнаємося не тільки про новий зміст чернечого життя після реформування монастиря, а й про появу тут друкарні, яка дала святому українському православ'ю необхідні книги, а нашій культурі — неперевершені пам'ятки українського православного друкарства на Волині тієї доби.

З'явилося тут, у святій, обителі багато вчених ченців, які працювали на славу Божу та рідного народу, завдяки яким князь Костянтин Острозький зміг збільшити й розширити освітню працю та перетворити затишну, на відміну від Острога, Дермань у духовно-освітній осередок.

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ

БЕЗ РОДУ Й БЕЗ ПЛЕМЕНІ?

Моє прізвище Литвин. Я мешкаю в місті Луганськ. Із дітів і прадідів я — українець. Мені зараз 75 років. Маю дітей і трьох онуків. Ось уже майже 13 років я неначе й не українець, бо в моєму паспорті немає позначки про національність.

Як на мене, повернення цієї графи в паспорті має велике значення для формування патріотичного громадянського суспільства, тобто формування Української Нації.

Бо люд без роду й племені, без національної свідомості голосував за кримінальну людину, яка не має національного українського коріння. На моє запитання: "Чому ви голосували за нього?", відповідали: "Ми живем в многонаціональному государстве, и не имеет никакого значения, кто он по национальности, лишь бы человек был хороший". Коли ж я нагадував, що в Росії Президент росіянин, у Польщі — поляк, у Німеччині — німець, у Франції — француз, відповідали: "У них — другое дело".

А скільки бруду вилили місцеві засоби масової інформації проти народного Президента?! Вони переступили всі межі не тільки законів, але і норм людської моралі. Вони знущалися над нашою історією, культурою, принижували гідність українця, показували такого собі "недолугого хохла" у вишиванці й шароварах, прокручували на Луганському кабельному телебаченні ролик з фашистською символікою. На моє заперечення, як члена територіальної виборчої комісії, керівник ЛКТ Герман Кудінов відповів: "Я ничего не нарушаю. Мы показываем исторические факты".

Я вважаю, що місцеві ЗМІ треба позбавити ліцензії, а редакторів звільнити з посад. Це стосується не тільки їх, а й багатьох керівників облдержадміністрацій, керівників управлінь тощо. Бо це вони підтримали створення так званої "Південно-Східної Республіки", провели ганебний "сходняк" у Северодонецьку. А тепер розповідають, що вони не "сепаратисти", а такі собі федералісти. Голова обласної ради товариш Тихонов навіть видав так званий "Маніфест федералізма, или Путь к демократическому государству" накладом 10 тисяч примірників за ціною 1 копійка.

Щодо української мови в місті Луганську, то на 14-му році нашої незалежності тут навчається тільки 8,8 % школярів в українських класах. Тоді як за останнім переписом населення, у Луганську мешкає 54 відсотка українців. На обласному й місцевому рівнях не виходить жодної української газети. Мене як голову Товариства української мови ім. Т. Шевченка в очі та й поза очі називають націоналістом. Я їм відповідаю, слава Богу, що не "буржуазний", бо мій тато був простий шахтар.

На Новий рік я вдовив своїх онуків до Лялькового театру, де все дійство проходило російською мовою, де навіть Дід Мороз був у валіях, мабуть, не в американських. Коли цей Дід запросив діток на сцену, щоб вони прочитали на подарунок якогось віршика, жодна дитина не прочитала українською мовою. Мені стало сумно. Діти, звісно ж, не винні. Тож усі розмови про "насилницьку українізацію" — це від лукавого.

Я вимагаю повернути мені й моїм дітям та онукам нашу національність у паспорті, щоб ми й на папері були громадянами великої і славної України.

• **Володимир ЛИТВИН,**
м. Луганськ

Візьмемо іншу, цього разу академічну аудиторію. Тут розмова неминуче скеровується в річище аналітичних рефлексій, тут ніхто не зможе дати прямої відповіді на запитання, але намагатиметься сформулювати його інакше, "коректніше". Що таке національна ідея, чи що ми розуміємо під національною ідеєю? Національна ідея чи ідея нації? Далі можуть іти структурно-семантичні моделі, історико-культурні реконструкції, соціально-психологічні наукові пояснення тощо. Але від цього зміст розмови не стане предметнішим. Витворюється певна сукупність інтерпретаційних схем, яка в міру свого кількісного зростання і рефлексивного поглиблення поволі вичерпує актуальність проблеми. Врешті-решт, настає момент, коли ці схеми повністю заміщують собою проблемний зміст, який на початку спровокував суспільну рефлексію, і все це перестав цікавити будь-кого, крім педантів академічної науки. Але саме цей сценарій слід вважати найпродуктивнішим застосуванням аналітичного підходу.

Та коли ви спробуєте звести в одному товаристві романтиків (синтезаторів ідей та міфологем) і аналітиків (деконструкторів і викривачів гіпотетичних припущень), крім взаємного роздратування їхнього спілкування нічого в суспільній свідомості не привнесе.

Проблема національної ідеї загальноцивілізаційного дискусу вже в основному завершила свій побутування. Вона пройшла кілька етапів рефлексивного опанування, на яких була послідовно представлена в поняттях національної ідеї, національної свідомості і, нарешті, найактуальнішому на сьогодні понятті "національної ідентичності" (Е. Сміт).

Українська філософська думка із певним запізненням, але від того не менш пильно, прослідувала всіма названими щаблями і в більшості своїх останніх розробок прийшла до цілком сучасного розуміння проблеми національності (О. Забужко, Ф. Канак, М. Лук, В. Лісовий). І все й надалі б, можливо, вирішувалося в тиші академічних аудиторій за раціональною процедурою деактуалізації, якби ми нині не перебували у смисловому вирі пошуку ідентичності. Одним із поворотних моментів, який закріпив за поняттям національної ідеї скандальну репутацію, була відома теза тоді ще новообраного Президента України Леоніда Кучми: "Національна ідея в Україні не спрацювала".

Фраза далека від уявленень фахової філософії, і надто суперечлива з погляду інтелектуально заангажованої людини. Однак — і в цьому криється вирок усякому інтелектуальному пуританству, — фраза ця справила на суспільну свідомість значно більший вплив, ніж це могли б зробити теми зразкових із наукового погляду дисертацій. Власне, ці теми, якщо тепер і з'являються, то — значною мірою — як наслідок виголошення цієї суперечливої тези.

Річ у тім, що в сумнозвісній тезі Президента було закладено певне розуміння національної ідеї. І хоча це розуміння не витримує жодної наукової критики, воно знайшло відгук у суспільстві, стало відповідником певних смислоочікувань суспільної свідомості. Л. Кучма використав поняття національної ідеї у великій політичній грі, в якій розігруються долі цілих народів і цивілізацій. Історія обрала його, щоб зробити ставку, а випадок дав йому в руки відповідне поняття. І тепер, що б там не казали, ми мусимо прийняти умови цього розиграння й давати собі раду з тим поняттям, яке "явочним порядком" утвердилося в суспільній свідомості.

Отже, нині ми маємо справу з національною ідеєю, яка може "спрацювати", а може "не спрацювати". За цим криється цілий масив "сміслової інфраструктури": для спрацювання тієї чи іншої ідеї повинні бути певні передумови, яких в Україні, очевидно, не виявлено; реалізація ідеї має певний механізм, який в Україні не був наявним чи якого не вдалося створити у вирішальний момент націостановлення; "використання" національної ідеї за логікою висловлювання Л. Кучми має якісь загальні цілі, відповідно до яких ідеал національного самоствердження —

державна модель — із націоналістичними режимами новоутворених держав, переважно балтійських.

Таким чином, можна вже точніше окреслити ту модель, щодо якої так категорично висловився український Президент. Умовно її можна назвати терміном "реконструкція", хоча адепти даної моделі більше вподобали синонім "відродження". Від часів Івана Котляревського й аж до нинішнього проголошення незалежності національна свідомість в Україні формувалась як ретроспективна. При цьому національне почуття як у того ж таки Котляревського, так і в новітніх провідників укра-

ФІЛОСОФІЯ АКТУАЛЬНОСТІ

інтелігенцією, якщо зосередитися на суті справи, то слід погодитися: так, правий. Правий у тому, що підняв проблему, але фатальним чином неправий у тому, що обрав для визначення тієї моделі, яка "не спрацювала", назву національної ідеї. Адже зрозуміло, що національною, українською є будь-яка модель суспільного розвитку в Україні, крім хибної. Якщо модель хибна — вона не задовольняє потреб нації, значить — вона не національна.

У тому була й залишається небезпека тези про непридатну для України національну ідею, що вона паралізує волю й інтелект національного проводу, як державно-адміністративного, так і духовно-інтелектуального. Адже ця теза, як це не парадоксально, відкидає можливість пошуку будь-якої ідеї, творення будь-якої нової моделі розвитку.

Отже, національну ідею ми розуміємо як відкритість новому і як довіру до себе. І наскільки це наше розуміння сучасніше порівняно з традиційним стереотипом національної ретроспективності, настільки наша національна ідея модернізована.

Параліч суспільної свідомості виник внаслідок дискредитації національної ідеї як моделі розвитку певного застарілого зразка. Тому вийти з цього глухого кута слід тим же шляхом, яким у нього зайшли, але в зворотному напрямку: наповнення поняття національної ідеї новим змістом, із наступною його реабілітацією, і використання як важеля мобілізації суспільної самосвідомості.

Спробуємо пояснити, що це за нове розуміння, і на чому ґрунтуються наміри реабілітувати національну ідею.

ІМПЕРАТИВИ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Наявні стратегії розвитку, які в Україні сьогодні достатньо не оформлені, не сформульовані, а тому дуже далекі не лише від реалізації, але й від повноцінної конкуренції між собою, можна поділити на дві групи: інерційні й конструктивні. З точки зору розвитку національної ідеї перші рознімаються також назвати капітулянтськими, оскільки вони ґрунтуються на визнанні поразки цієї ідеї. Стратегії ці полягають у тому, щоб брати готові моделі, які містять досвід даної спільноти чи іншої суспільно-політичної досвіду (російський імперіалізм, західна демократія і західний імперіалізм, індійська кастовість і китайська ієрархічність тощо), і намагатися впровадити їх в Україні. Оскільки довіра до запозиченої моделі ґрунтується на виключно абстрактних критеріях, а ще частіше на поверхових стереотипах масової свідомості, сформованих суто рекламними засобами, ця модель безкінечно ревізується і звиряється з оригіналом. Таким чином формується психологічний комплекс неповноцінності, а також цілий набір суспільних стереотипів, яких чим далі, тим важче позбутися, а чим більша їхня кількість, тим проблематичнішим стає оформлення на їхній основі чогось цілісного й органічного, йшлося б при цьому про суспільну мораль чи про економічну систему.

Далі буде.

• **Максим РОЗУМНИЙ,**
кандидат філософських наук,
докторант Інституту журналістики
Київського національного
університету ім. Т. Шевченка,
голова Секретаріату
Української Всесвітньої
координаційної ради

3 картини Анатолія Буртового

ІДЕЯ, ЩО НЕ ПРАЦЮВАЛА

Можна довго сперечатися, що таке національна ідея, яка вона чи якою має бути в Україні. Досвід таких суперечок показує, що змішування в даному дискурсі аналітичних і синтетичних підходів — особливо проблематичне із точки зору методології предмета. Коли в одній аудиторії збираються романтики національного відродження і починають сперечатися, від кого походять українці — від трипільців, скіфів чи антив — предметом розмови є інтуїтивно відчувані, але від того не менш очевидні для всіх учасників дискусії риси національної вдачі, особливості історії тощо. Спілкування відбувається в герметичній сфері внутрішнього почуття, буває досить інтенсивним, і, що б там не казали суворі методологи, доволі плідним, якщо єдиним його наслідком вважати зміни в суспільній свідомості.

лише засіб, проміжний етап. Отже, узагальнюючи, можемо стверджувати, що йдеться про деяку модель суспільного розвитку, яка може себе виправдати або не виправдати при її застосуванні на практиці. Крім того, зрозуміло, що в уявленні Президента ця модель у певний момент історії (очевидно, з початку 1990-их) була впроваджена в Україні, але бажаних результатів це не принесло.

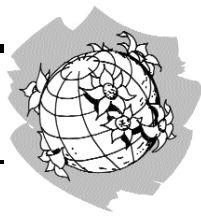
Що ж це за модель? Напевне, мова не про сам національно-державний принцип (важко уявити собі новообраного президента, який би заперечував легітимізуючі підстави своєї влади), а його конкретне втілення, певний модус реалізації. Цей модус формують кілька чинників. І національна ідея — це образ ідеального суспільного цілого в уявленні певної спільноти та її (спільноти) уявлення про оптимальні шляхи наближення до цього ідеалу.

Говорячи про національну ідею як один із можливих шляхів розвитку новоствореної державної спільноти, Л. Кучма, вочевидь, мав на увазі щось таке, що відоме йому і його аудиторії, більше того, певну актуалізовану суспільну реальність, яку можна було б порівнювати з іншими зразками суспільного досвіду. Цю ситуацію неважно відновити в пам'яті. Національна ідея кілька років тому в свідомості пересічного українського громадянина асоціювалася, з одного боку, зі стереотипом українського націоналізму (Петлюра—Бандера—Рух), а з іншого — вже, власне, як

інства було досить локально прив'язане до козакофільських стереотипів. Зрозуміло, що цей суспільний ідеал був настільки однобічним, що аж ніяк не міг бути використаний у ролі національно-державної моделі. Зауважимо, що так звана "ковбасна психологія" значної частини населення колишньої УРСР насправді допомогла зробити важливий крок до вироблення власної моделі націостановлення. Суспільна ідея стихійно наповнилася тим змістом, який мав на даний момент найбільший потенціал актуальності й спонукальності. Коли б свої очікування матеріального добробуту наш громадянин пов'язав з іншим суспільним поняттям, з іншою ідеєю, в українських патріотів сьогодні були б на порядку денному зовсім інші проблеми.

Зі зрозумілих причин не міг у нас бути повторений і прибалтійський варіант національно-державного будівництва, який цілком спирався на відновлення життєвого укладу, норм, символів п'ятдесятирічної давності і який мав невідомий пафос звільнення від окупації. Значною мірою подібним шляхом розвивалися події в Галичині, але в загальноукраїнському масштабі ця модель була малопридатною.

Виходить, правий був Леонід Кучма? Якщо абстрагуватися від деяких моментів антиукраїнської упередженості, яка давалася взнаки під час передвиборної кампанії попереднього Президента, і в контексті якої його знаменита теза була сприйнята національ-

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ УВКР

Українська Всесвітня Координаційна Рада, яка представляє інтереси світового українства, висловлює глибоку стурбованість із приводу антиконституційних закликів до надання російській мові статусу офіційної, які продовжують лунати вже після перемоги Помаранчевої революції в Україні. Особливо прикро, що такі ж голоси чути від деяких осіб, котрі виступали союзниками В. Ющенка, зокрема від голови Соціалістичної партії України, народного депутата О. Мороза, який намагається провести законопроект про ствердження російської мови як другої державної.

У зв'язку з цим УВКР рішуче заявляє, що реалізація подібних намагань буде мати вкрай негативні наслідки не тільки для українців в Україні, але спричинить небезпечні руйнівні наслідки для всіх українців, що живуть поза своєю історичною батьківщиною на різних континентах земної кулі.

Категорично заявляємо: збереження та плекання української мови як єдиної державної мови в Україні — це щонайважливіша заповідь подальшої консолідації українців як у нашій Батьківщині, так і за її межами; це — найнеобхідніша умова збереження українцями всього світу своєї національно-мовної ідентичності.

Закликаємо Президента України В. Ющенка, Главу Кабінету Міністрів Ю. Тимошенко, Главу Верховної Ради В. Литвина, Конституційний Суд України, чільних керівників усіх гілок української влади усіляко берегти та зміцнювати державний статус української мови в Україні, протистояти будь-яким спробам применшити чи зруйнувати незамінну консолідуючу роль українського слова.

Представники Української Всесвітньої координаційної Ради, які нещодавно в Києві провели чергові Збори Президії, відзначили, що головною невіршеною проблемою залишаються взаємовідносини українських організацій та громад зарубіжжя з урядом України, його представницькими органами, посольствами у країнах компактного проживання української діаспори.

Зі зміною української політичної влади члени УВКР пов'язують можливість покращання ситуації у цьому питанні, виходу діаспорних організацій на вищий рівень цих взаємостосунків. За словами голо-

ської культури Угорщини Ярослава Хортяні висловила побажання щодо кардинальної зміни підходу посольств до роботи з діаспорою. Вона зазначила, що не всі представники посольств мислять радянськими штампами. Ймовірно, за уряду Кучми була вказівка розвивати громади, — сказала вона. Голова ОУН та фундації імені Ольжича Микола Плав'юк зазначив, що в період "отверезіння від Помаранчевої революції" залишається багато "пекучих" проблем, які потребують вирішення. За його словами, влада не спромоглася організувати належної реклами про себе у світі. Можновладці виявилися нездара-

ДІАСПОРА

вами, потрібно передати у підпорядкування МЗС Український культурний центр у Росії, який під час передвиборної кампанії був місцем пропаганди за Януковича. Центр перебував у підпорядкуванні Державного управління справами. МЗС поінформоване про порушення законодавства, які чинилися в Росії. У представників діаспори попросили додаткові матеріали з цього приводу.

Також на зборах делегати УВКР із різних континентів підняли питання про необхідність формування та затвердження єдиної Української Координаційної Ради як представницького громадського органу, який би мав змогу захищати права та інтереси українців усього світу, водночас взаємодіючи з усіма громадськими організаціями та державними органами влади, в основі діяльності яких лежить зв'язок із українською діаспорою. Йдеться про утворення Центру консолідації та координування діяльності не лише представників української діаспори, а й усіх державних і недержавних структур, тим чи іншим чином із нею пов'язаних. Крім того, одним із першочергових завдань Української Всесвітньої Координаційної Ради є підготовка до IV Всесвітнього Форуму українців, де буде піднято багато питань, що пролунали на Зборах.

Члени УВКР провели зустрічі з представниками державних установ. До них були передані відповідні документи. Відбулася зустріч Голови УВКР із віце-прем'єром з гуманітарних питань Миколою Томенком, і з Головою Верховної Ради Володимиром Литвином. Голова УВКР повідомив, що відповідні структурні пішли ім назустріч. Також окремі члени УВКР зустрілися з представниками Міністерства закордонних справ та Міністерства культури.

Богдан ГДАЛЬ

ПОСТАТІ

Нещодавно один давній знайомий, небайдужий до красного слова, прислав ошатно оформлену книжку Григорія Вишневого під красномовною назвою "Під чужим небом". Глянув на обкладинку, — портрет автора, і пригадалися вже далекі шкільні роки.

...У класі йде урок західноєвропейської літератури (був до війни в школах такий предмет), веде його Григорій Петрович. Тема уроку — творчість В. Шекспіра. Відтоді минуло багато десятиліть, але й зараз бачу внутрішнім зором молодого, ставного, мужньої краси чоловіка з книжкою в руках і чую чаруючий голос, що декламує невмирущі рядки з Шекспірового "Гамлета", й нас, шести- чи семикласників, які, затамувавши подих, водять очима за вчителем, що повільно рухається вперед-назад класною кімнатою. Інших глибоких спогадів із тих часів у пам'яті чомусь не збереглося... Очевидно, що був то хоч і молодий, але непересічний учитель.

Пізніше батько мого однокласника, Андрій Андрійович Бохонний, теж учитель за покликанням, який духовну кар'єру після закінчення семінарії змінив на професію народного вчителя ще перед Першою світовою війною, якось згадував про Григорія Петровича і шкодував, що того забрали в армію: "Його душа, — сказав він, — належить школі. Література була його любов'ю. Він передплачував "Літературну газету" й усі журнали, що виходили в Києві. Був людиною виключно ерудованою, чудово знав мову, історію, психоло-

гію, мовознавство і, звичайно ж, діамат. Декламував захоплено. І вже на другий рік роботи в школі дали йому старші класи. А там і "Кайдашева сім'я", і "Микола Джеря", і "Хіба ревуть воли..." Було що передати. То ж у класах проблем із дисципліною не було, бо ж із першої і до останньої хвилини уроку учні боялися пропустити бодай що-небудь із того, що говорив учитель. У Києві, під час

рив, вінс певну суму на її відродження, вклонився прахові батька, що спочиває на центральному Бахмацькому цвинтарі. В Україні видруковано кілька його поетичних збірок. Наша преса, зокрема столична, багато разів писала про поета з діаспори, а 2002 року, в Тернополі, побачила світ і монографія Петра Сорочки "Григорій Вишневий. Літературний портрет".

Григорію Петровичу виповни-

УЧИТЕЛЬ, ПОЕТ, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

навчання в інституті мешкав він у гуртожитку з такими ж самими студентами, як і сам. Жили українською, починали писати...

В армії послали на Урал, вчили на молодшого лейтенанта, а там і війна. В її хуртовині зникли мільйони чоловіків і жінок. Зник безвісти й наш учитель. Та вже далеко по закінченні війни поповзли селом чутки, що він живий. У 80-их роках з'ясувалося, що Григорій Петрович живе в далекій Австралії, навчає української мови дітей емігрантів і всіх охочих. А 1990 року в київському журналі "Україна" раптом з'являється його поема "Іван Мазепа". Трохи пізніше в одному з Дніпропетровських видавництв виходить і збірка поезії.

1996 року Г. Вишневий прийав на Батьківщину, побував у школах, де колись навчався і працював, відвідав гетьманську столицю Бату-

лося 85 років. "Літературна Україна" привітала ювіляра скупим рядком на одній зі своїх сторінок. Земляки ж, у тому числі учні й вчителі, вшанували його щиріше.

Володимир Андрійович Киричок, колись учень Дмитрівської, а тепер директор Червоноплугатарської ЗОШ сусіднього Талалаївського району, написав на основі однойменної поеми ювіляра драму "Іван Мазепа", а вчителі й учні школи поставили її на самодіяльній сцені, запропонувавши твір на доброзичливий суд Дмитрівки та ряду інших сіл Талалаївського і Бахмацького районів. Автор п'єси, Володимир Андрійович, взяв на себе й виконання головної ролі — гетьмана України Івана Степановича Мазепи.

Актовий зал Дмитрівської ЗОШ був переповнений, — глядачі щиро вітали колишнього учня, Володю Киричка, який тепер

представив на їхній суд свій перший драматичний твір, присвячений колишньому вчителю школи.

Григорій Вишневий — талановитий письменник і педагог, визначний громадський діяч. Це саме він був літературним редактором відомої праці про голодомор 1932—1933 років в Україні "Злочин", знаної тепер в усіх областях України. Спогади для книги надходили з України, Григорій Петрович їх редагував, комп'ютерник робив набір, дискети направляли в Гонконг, де книга друкувалася (так дешевше), а звітти в контейнерах переправлялися сюди. І все це власним коштом!

Кінець 2004 року ознаменувався виходом в Україні ще однієї книжки Г. Вишневого "Золотий шторм". Це переклади з англійської (Г. Ловсон, Д. Маршалл, Д. Лондон) та російської (І. Бунін та інші), а також три есеї автора. Примітно, що в збірці вміщено оповідання Д. Лондона "Боягуз Негор", яке ніколи не перекладалося в Радянському Союзі, очевидно, через гірку правду про панування Росії на Алясці в першій половині XIX століття.

Рішенням наукової ради Батуринського державного заповідника "Гетьманська столиця" та журі Міжнародної премії ім. І. С. Мазепи Григорія Вишневого визнано лауреатом. Серед носіїв цієї престижної премії відомі сучасні українські письменники — Роман Іванчук, Богдан Сушинський, Олександр Моця.

Г. Вишневий — людина, про яку ми з гордістю говоримо: нашого цвіту по всьому світу!

Борис КИРИЧОК,
краснавець

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ НА АРБАТІ

"Такі постаті, як Тарас Шевченко й Михайло Грушевський, здатні нас об'єднувати для роботи в ім'я України", — сказав на презентації власної книжки "Михайло Грушевський: Я оснувався в Москві, Арбат 55", генеральний директор Культурного центру України в Москві, доктор історичних наук України Володимир Мельниченко. На його думку, феномен Михайла Грушевського, що є символом поступу й державного становлення української нації протягом XX ст., неможливо до кінця осмислити без ліквідації білих плям у біографії видатного українця. Одна з таких маловідомих сторінок життя Грушевського, — період його перебування в Москві з вересня 1916 р. до березня 1917 р., — стала темою дослідження автора.

Академік Національної академії наук України Микола Жулинський, який написав вступну статтю до книжки, пригадав відвідини меморіальної квартири Андрея Белого на Арбаті, де мешкав Грушевський, відзначивши, що московський період життя Михайла Сергійовича — це "унікальні сторінки, які є вкрай важливими для України", оскільки арбатське духовне оточення з української та російської інтелігенції певною мірою вплинуло на формування політичних поглядів майбутнього керівника Української Народної Республіки. Він говорив і про майбутні кроки розвитку української культури на теренах Росії, найважливішими з яких мають стати відновлення Музею українського народного мистецтва в Москві, заснування українського театру та розширення мережі українських освітніх закладів.

"Тривалий час такі імена, як Петлюра, Винниченко, Грушевський, не говорючи вже про Бандеру, використовувалися як лайливі, і ми вивчали українську історію й літературу без них", — зазначив лауреат Шевченківської премії, доктор філологічних наук, науковий співробітник Інституту світової літератури Російської академії наук Юрій Барабаш, наголовивши, що вихід книжки "Михайло Грушевський: Я оснувався в Москві, Арбат 55", — це поява ще одної фундаментальної праці в сучасному грушевськознавстві.

Голова Об'єднання українців Росії, член Спілки письменників України Олександр Руденко-Десняк, назвавши Михайла Грушевського "живим мостом між українською та російською культурами", водночас зауважив, що зростання в Росії зацікавленості Україною має перерости в глибші, систематичні дослідження українського життя Москви, сягаючи XVII—XVIII ст.

На презентації виступили також провідний науковий працівник Інституту світової літератури, кандидат філологічних наук, плевнінці письменника Миколи Островського Світлана Островська, завідувач Меморіальної квартири Андрея Белого Моніка Співак, російський письменник Микола Космін.

Праця "Михайло Грушевський: Я оснувався в Москві, Арбат 55" вперше в українській і світовій історіографії глибоко й докладно розкриває життя й діяльність видатного українця за його піврічне перебування в Москві. Унікальність видання полягає ще й в опублікованому в книжці листуванні Михайла Грушевського з Максимом Горьким та відомими діячами українського руху.

Юрій БЕЗКРОВНИЙ

СЛАВЕТНІ

ПАМ'ЯТАЙМО
ЇХ ЗАВЖДИ

В останні роки намаганнями окремих дослідників поступово почали зникати "білі плями" й "чорні діри" в нашій культурі й науці. І справді, варто лише згадати ім'я Юрія Дрогобича, видатного філософа, астронома, медика середини XV ст., ректора Болонського університету, або Михайла Остроградського. Ще за життя його ім'я сяяло зіркою першої величини в сузір'ї найвидатніших математиків світу.

Донині не застаріли підручники з механіки всесвітньо відомого академіка Степана Тимошенка. На жаль, надто мало знаємо ми про видатного економіста Михайла Туган-Барановського, вчителя відомого російського економіста М. Кондратьєва. Останній, використавши праці Туган-Барановського, одержав Нобелівську премію.

Були серед українців і ті, хто своїми відкриттями наблизив день польоту в космос першого землянина. Це герой Вітчизняної війни 1812 р. генерал Олександр Засядько — нащадок славних запорожців із династії козацьких гармашів, народоволець Микола Кибальчич, Костянтин Цюлковський, чий рід включає Северина Наливайка, людина драматичної долі Микола Кондратюк, завдяки якій стала можлива висадка американських астронавтів на Місяці, конструктор космічних кораблів Сергій Корольов, конструктор турбореактивних двигунів, академік Архип Лялька.

Чимало українських учених, у тому числі й природодослідників, було безпідставно репресовано в роки сталінських беззаконь. Так, скажімо, весь науковий світ знав про доробок академіка Михайла Кравчука, вченого в галузі диференціальних та інтегральних рівнянь, теорії ортогональних та унітарних перетворень та інших розділів математики, який разом із академіком Калиновичем уклав тритомник українського математичного словника, а за націоналізм був засланий на Коліму, як і його учень Сергій Корольов. Мало знаємо про галичанина Степана Рудницького, відомого географа, академіка АН УРСР, який на особисте запрошення М. Скрипника повернувся з Праги в Україну в 1926 р. і через три роки був репресований. Дещо більше відомо про волинського академіка Павла Тутковського, географа й географа, та академіка Володимира Липського, ботаника. А імена біохіміка Івана Горбачевського, математиків Мирона Заріцького, Миколи Чайновського, геологів Романа Залозецького, Юліана Медведецького та багатьох інших українських природодослідників, більше відомі в діаспорі. За деякими підрахунками, майже 200 вчених українців XIX—XX ст. працювали за кордоном і мали неабиякий авторитет у науковому світі.

Дуже прикро, що тепер багато відомих учених виїжджають на працю у розвинені країни, де є нормальна наукова база та платня. Актуальним є підвищення авторитету наших наукових закладів, визнання у світі наших дипломів, введення в народне господарство наукових розробок, інакше будемо на узбіччі технічного прогресу.

• **Степан БОЙКО**, просвітянин, інженер-хімік

ДИСКРИМІНАЦІЯ УПЦ КП НА ПОЛТАВЩИНІ

У дзвіниці відроджуваного Свято-Успенського собору відбулася конференція обласної організації громадської організації "Україні — Помісну Православну Церкву".

У доповіді митрофорного протоієрея Миколая Храпача констатовано, що протягом 10—15 років на Полтавщині порушувалися права тих громадян, які прагнули молитися рідною мовою в рідній Українській православній церкві. Від початку відродження українських православних громад на Полтавщині до 1997 року чинилися перешкоди в реєстрації, за віруючих вирішували їхню конфесійну приналежність. "Як наслідок, не було задоволено волевиявлення у сподіванні віри, за приблизними підрахунками, понад 100 громад у різних районах Полтавщини", — сказав протоієрей Микола Храпач.

За сприяння влади на Полтав-

щині побудовано понад 60 нових храмів УПЦ Московського патріархату, не менше передано та відбудовано старих приміщень, у той час, як переважна більшість громад УПЦ Київського патріархату проводить богослужіння у пристосованих, не до кінця обладнаних будівлях через відсутність підтримки з боку владних структур.

Відомі факти, коли підприємці, котрі хотіли підтримати матеріально будівництво церков Київського патріархату, зазнавали тиску, а то й мусили виїжджати геть із Полтави. І навпаки — влада обіцяла посприяти в ремонті храму в обмін за зрадницький, потаємний від громади перехід священника до УПЦ (Московського патріархату). Окремі керівники районів ставили за мету не допустити створення і організації жодної громади Київського патріархату в їхній "вотчині".

Болючою є ситуація зі Свято-

Миколаївською церквою у Полтаві, котра закрита ось уже 3,5 роки і руйнується через те, що влада пакує перед купкою комерсантів від релігії, які вирішили ці святі руїни відроджувати працею парафіян, україсти в громади й на тарілочки з блакитною облямівкою піднести керівництву єпархії УПЦ (Московського патріархату).

Європейський суд уже зареєстрував заяву скривджених парафіян Свято-Миколаївської церкви м. Полтава.

Учитель Ольга Вовненко розповіла, як на Леваді в Полтаві утворилася громада УПЦ Київського патріархату чисельністю 600 осіб, оббивали вірні пороги влади, просячи виділити місце для церкви, де можна було б спочатку поставити вагончик, а потім розпочати будівництво, як, подолавши всі перешкоди і вимоги хабарників, назбирати дозволи 12 чиновницьких

КОНФЕСІЇ

структур... І що ж? Сьогодні на тому місці будуватиметься церква УПЦ МП. Доки одних водили за носа, перевіряючи кожне прізвище, другим сприяли пройти протореною стежкою, вважає пані Ольга, голова Союзу Українок Полтавщини.

Професор Полтавського державного педуніверситету імені В. Г. Короленка Микола Степаненко переконаний, що об'єднання "Україні — Помісну Православну Церкву" має активізувати роботу на всеукраїнському рівні, щоб імпульси йшли на місця. Людмила Хрін із громади Свято-Миколаївської церкви закликала всіх людей із християнським сумлінням стати плечем до плеча, щоб усе добре, що робитиметься на місцях, підтримати, а спроби чинити старі кривди припинити в зародку, ставлячи до відома Президента.

• **Ганна ДЕНИСКО**, журналіст, м. Полтава

Фотопогляд: «ЩО ВИ СЬОГОДНІ ЧИТАЄТЕ?»

Фото О. Цешури

ЛЯ-ЛЯ-ФА-ФА...

Через вашу газету хочу звернутися до нового керівництва нашої держави — міністра культури п. О. Білозір і віце-прем'єра п. М. Томенка.

Спонукали мене до цього гірк роздуми після перегляду передачі на УТ-1 "Ля-ля-фа-фа". Співає дует "Свितязь".

Канал УТ-1 — це національний канал державного телемовлення. Але після перегляду цієї передачі та деяких інших задумався: якої ж країни це національне телебачення? Д. Гордон, Ян Табачник, "Кролики"... Дивно! Багатьом із таких артистів байдуже, де і як заробляти гроші, бо вони не пахнуть. Не зрозуміло, наприклад, чому Д. Гордону дають так багато часу на УТ-1: Гордон — у рекламі "Бульвару", він же ведучий передачі "В гостях у Гордона" (про кого? про що?), говорять-співають на всіх каналах. До того ж, у дуже зручний час — суботанеділя, післяобідня година.

От і 19.02.05 о 15.50 увімкнула УТ-1 — і на тобі! — непотопляема мелодія кримінальної "Мурки", дарма, що слова інші. Тут-таки єхидне кепкування з "простого народа" у виконанні "Кроликів", висміювання українських заробітчаних із використанням народної музики ("Каліхворнія"). І все не з добрим "братнім" гумором, а злісно, ідко, брутально, з використанням лексики на рівні "фені": бабло, фуфло, бля..., яйця, "целуй везде" — і в поезде" і т. ін.

Чи за таке мистецтво, що плондрує людину, виходили українці на Помаранчеву революцію? Чи мало нам принизливого зомбування через радіо "Шансон", "Шарманка", "Взрослоє...", "Хорошее...", "Русское...", "Авто..."? Нам у Луганську досить ЛКТ, ЛОТ, РКТ та ін. каналів, які продовжують політику ностальгії за "прекрасним" минулим совєцьким часом, політику українофобії, зневаги до української музики, мови, історії.

ДО ВЛАДИ

Якщо комусь подобаються виступи дуету "Свितязь" і подібних народних й заслужених артистів України (?), то нехай купують квиток і йдуть на концерт. Але навіщо давати такі концерти на огляд багатомільйонної аудиторії? Як кажуть: отже, це комусь потрібно? Серед глядачів багато культурних, патріотично налаштованих людей. А такі передачі нервують, обурюють, негативно впливають на молодь.

На жаль, ніхто з глядачів у залі не встав і не вигукнув "ганьба!", не відчув у піснях і сценах дуету "Свितязь", як принижується людська й національна гідність, принижується повага до справжнього мистецтва, до прекрасної української народної і сучасної пісні.

З боєм і сумом дивилася, як після концерту з обіймами до Горшензона і його колеги кинулися... народні й заслужені — Білоножки, І. Білик та ін. Це була їхня подяка за неповагу й нелюбов до України, за ігнорування її мистецтва, за презирливе ставлення до нашого народу. Ганьба!

Звертаюся до п. М. Томенка і до п. О. Білозір, яких дуже поважаю, з питанням: доки з наших телекранів литиметься подібний бруд і зневага до всього національного й духовного? Національні принципи чи гроші мають керувати нашим національним телебаченням? У всіх сферах життя України почалося очищення й оновлення. Та чогось воно затримуються у галузі електронних і друкованих ЗМІ. Кожна година, кожен день, коли перед глядачем і слухачем з'являються "Таланти" на кшталт кроликів, свитязів і сердючок, — поразка національної ідеї. До речі, національне державне телебачення не можна замінити суспільним. Це так само буде велика втрата для національного відродження України.

• **А. С. ВЕТРОВА**, пенсіонерка, м. Луганськ

ПОЧИНАЄТЬСЯ
З САМОПОВАГИ

Господи, допоможі! — повторюю подумки після того, як приступили до своїх обов'язків всенародно обраний Президент України В. Ющенко та Прем'єр-міністр Ю. Тимошенко. Нарешті, маємо Президента, який піклується про духовність народу (в якій віра в Бога є тільки складовою частиною), розуміє консолідуюче значення для нації культури, мови.

Звичайно ж, патріотами не народжуються, їх треба виховувати! А це, перш за все, можливе через відчуття причетності до свого роду, народу. А звідки ж воно візьметься, коли ми взагалі не так давно почували про такий предмет у школі, як історія України? Та й нині ще якимось соромливо говоримо про праісторію України, про ту духовну руйнацію душ русичів після хрещення Русі, про нашу мову. Розкриваються якісь міфічні слов'яни...

А скільки брехні про походження нашої мови! Я вважаю, конче необхідно зараз ученим попрацювати над питаннями нашої історії з національних позицій і викладати її не тільки в навчальних закладах, а й доносити до всіх людей. І не

КОРЕНІ НАЦІЇ

звертати уваги ні на що, як би "доброзичливіці" не намагалися принизити нас, нашу мову й історію. Прислухаймося до Ніщенко: "Ніколи не виживе той народ, який дивиться на свою історію очима сусідів".

Мабуть, не випадково мало пишуть сьогодні про Трипільську, Мізинську культури, про Кам'яну могилу, про "Літопис-Ора" — пам'ятку української мови VII ст. до н. е. Замовчується в Україні якраз те, про що давно говорять провідні західні вчені щодо древності нашої нації й мови, щодо визначних діячів нашої історії й культури.

І що може краще об'єднати народ, як не патріотичні почуття! Якщо ігноруватимемо ці поняття, не мінятимемо нічого в освіті, фотографуватимемо дітей у садочку в образі піратів, не зупинимо тих, хто брудними чоботями топчуться по нашій мові, — бачить Бог, нічого не зміниться в нашому житті-бутті. Про це влучно пише наш сучасник А. Погрібний: "Аніколи, аніяк, ані в жодному разі ми не витягнемо економіки, якщо відкладатимемо на потім питання ідеологічної, духовної сфери".

• **Валентина СИДОРУК**, м. Іллічівськ

ВІДГУК

Чому на Луганщині так мало людей віддали свої голоси за Президента — гордого українця?

Тому, що в м. Луганськ тільки одна українськомовна школа. Тому, що в Національних університетах всі предмети, крім української мови та історії України, викладають російською мовою. Тому, що майже всі газети Луганщини друкуються російською. У церквах та державних установах панує

ТІЛЬКИ ТОДІ!

мова сусідів. А ще тому, що Донбас був і є окраїною України, до якої "не доходять руки" у патріотів України. Натомість, ще за півроку до передвибірної кампанії тонни листівок "Ющенко — націоналіст і бандерівець" були розкидані по селах і містах Луганщини.

Донбас і справді якийсь особливий регіон: минулого року, відкриваючи новий

корпус Східноукраїнського національного університету ім. Дяля, президент Л. Кучма виступав перед студентами російською мовою.

Нещодавно Анатолій Кінах, представляючи нового голову Луганської облдержадміністрації О. Данілова, теж говорив винятково російською.

Наприкінці 20-их рр. минулого століття, наслідуючи приклад подружжя

Грінченків, сотні патріотів-українців із центральних та північних областей їхали на Донбас для розбудови української національної школи, вирішення проблем мови та культури. На жаль, у 37-му їхня діяльність була призупинена.

Я закликаю істинних патріотів України з інших областей — викладачів, науковців, культпрацівників: залиште на деякий час свої краї та приїздіть до нас, ваша допомога потрібна нам сьогодні.

Тільки тоді, коли по всій Україні в дитсадках розповідатимуть українські казки, в школах співатимуть українських пісень, у Національних університетах читатимуться лекції українською мовою, коли всі посадовці заговорять державною мовою, — ми зможемо говорити про об'єднання Заходу і Сходу.

• **Віра АННУСОВА**, с. Бараниківка, Біловодського району, Луганської обл.

Осмілюючи щойно бачене та розмірковуючи над долею українського кінематографа як складової української культури, ловлю себе на думці, що мій погляд обернений до 60-их років минулого сторіччя, коли український кінематограф вписувався в світовий контекст, виокреслював неймовірну мозаїку нашого завтрашнього буття. І знову вже вкотре згадується речення божевільного Ніцше: «Ми відновлювали людину, але, коли ця істота постала, вона виявилася мало подібною до людини».

Та зібралися ми тут не для того, аби справити колективне голосіння над втраченим, а щоб досягнути наших духовних обривів, і зробити все нам доступне і можливе, аби ті, в кого ми щойно вдвлялися протягом п'яти хвилин (йдеться про незавершений фільм «Методика виконання злочину», який демонструвався на початку слухань — Ред.), були не просто людоподібними, а й свідомими громадянами конкретної держави України... Ми, фактично, тепер, сьогодні робимо вибір принципів нового життєладу — вибір того шляху, який визначить долю наших нащадків.

І чи посіємо ми надію — в світлі можливого й неможливого — на позитивні зміни, чи інерція культурної політики, закладеної в попереднє десятиліття, дійде цілковитого абсурду.

Адже тоді, коли ми домагалися змін у нашому національному житті, навіть гадки не допускали, що в 2005 році ми будемо змушені говорити про трагізм ситуації, в якій опиниться українська культура, зокрема — український кінематограф.

Нинішня ситуація, як на мене, набагато прикріша, аніж у повсенні роки, коли мої перевесники двічі на тиждень збігалися до колгоспної комори, де під стукіт движка заворожено вдвлялися в чарівний квадрат на стіні, що став глибочезним вікном у дивовижний світ кіно.

Не зупинятимуся на тих різких відмінностях між навколишньою реальністю і життям на екрані. Бо я далекий від ідеалізації того минулого українського кінематографа, в якому кіномитці нищили й позбавляли права на Батьківщину. Але суспільна деградація не була такою стрімкою, як нині: об'їздивши в минулорічній передвиборній кампанії майже всю Україну, я бачив ту жаску безперспективність, той ступінь здичавіння на селі, де немає місця молоді, де замість клубів — напівзруйновані будівлі, а замість бібліотек та кіноустановок — забігайлівки й відеокасетна порнуха.

Звертаюся до сьогоднішніх батьків нації: чи ви цікавитеся футурологією? І якою ви бачите націю через десять років при збереженні цих тенденцій на духовне пониження?

«Кіно — це обличчя нації», — сказала Лариса Брюховецька... І цим все сказала. Терміни «демократія», «риннок», «економіка», «революція» — можуть залишитися лише термінами. Вони можуть зависнути в повітрі безвідлунно, як і всі відмерлі терміни, якими нас жили в попередні десятиріччя.

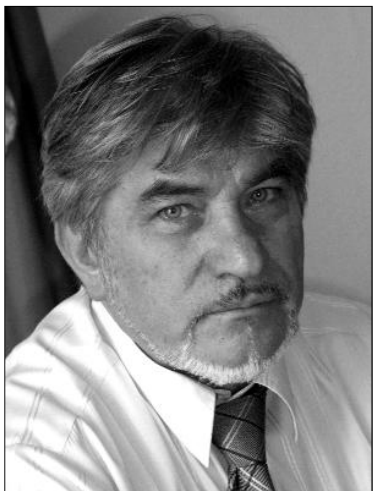
Якщо ми не скажемо вслід за Ю. Ілленком, що фундаментальною аксіомою історії є національна культура в динаміці, бо все інше похідне — й економіка, і фінанси, і політика, то ми знову почнемо будувати на піску...

Адже Майдан, як велика метафора, зацентрував усі духовні проблеми, в тому числі й проблеми українського кінематографа, сконцентрувавши довкола себе, передовсім, духовно принижених...

Люди Майдану рішуче відкинули брехню, подвійні стандарти, угодиштво, малоросійство... Від-

кинули все те, що нав'язували нам можновладці, котрі відкрили всі мислимі кордони для культурно-інформаційної окупації України. Окупаційний процес діяв і діє паралельно з руйнівним процесом усіх підвалин культурного буття українців. І цьому необхідно покласти край.

Я змушений вмонтувати проблеми українського кінематографа в ширший суспільно-політичний контекст України, аби зрозуміти, що в нас є всі підстави змінити ситуацію в цій галузі за умови зміни пріоритетів у загальнодержавних підходах до культури і, зокрема, до культурно-інформаційного простору. В Україні ще збережений значний творчий потенціал, який необхідно задіяти вже нині, незважаючи на те, що з п'яти українських державних студій залишилося півтори. До речі, на тих студіях донедавна щорічно продукувалося 18 повнометражних фільмів для майже тридцяти тисяч кіноустано-

ПАВЛО МОВЧАН: «СЬОГОДНІ МИ РОБИМО ВИБІР НОВОГО ЖИТТЄЛАДУ»

23 лютого відбулися парламентські слухання «Національна кінематографія: стан, проблеми та шляхи їх вирішення». Низка серйозних проблем, які призвели до занепаду українського кіно (йдеться про кризу виробництва і реалізації, а не про кризу ідей), потребують негайного вирішення. Саме тому були ініційовані слухання в парламенті — бо для відродження українського кінематографа необхідно внести ряд змін до чинного законодавства і створити окрему держструктуру. Протягом парламентських слухань прозвучало багато слушних зауважень і пропозицій, хоча у них було чути «крик душі» після років намагання в повній мірі відродити наше кіно... Про перебіг слухань читайте в наступному номері. Сьогодні ж пропонуємо вашій увазі доповідь на парламентських слуханнях голови ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, заступника голови комітету ВР з питань культури і духовності Павла МОВЧАНА.

вок, 45 телевізійних картин, більше 500-та документальних та науково-популярних і 12 анімаційних... А до республіканського бюджету надходило щорічно 200 мільйонів карбованців. У республіканському ж фільмофонді нараховувалося майже півмільйона вітчизняних та зарубіжних кінофільмів.

Вдавшись до статистики, не можна не згадати і про те, що кожен мешканець України в середньому відвідував 15 разів на рік кінотеатри. Сьогодні цей показник не сягає й одного відсотка. Кіномережа на 90 відсотків із державної перейшла в приватну власність, перепрофілювавшись із кінотеатрів у нічні клуби, меблеві магазини.

Кінофікація, як відомо, зліквідована: кіноосвіта живе за рахунок ентузіазму кіномайстрів та учнів. «Фінансовий потенціал українського кінематографа, — стверджує Михайло Ілленко, — не поступається «Криворіжсталі», тому його розкрадали не один рік». Виробнича база згаданих п'яти студій плондрувалася цілеспрямовано. Залишилося півкроку до втрати Одеської кіностудії. Принагідно скажу, що згідно з розпорядженням Кабміну за підписом Д. Табачника від 11 січня (зверніть увагу) 2005 року Одеська кіностудія художніх філь-

мів переходила в ЗАТ, у статутний фонд якого передавалося майно, закріплене за державною кіностудією. З цього приводу хотілося б почути думку міністра культури.

Згідно з одержаною офіційною інформацією викрадення Національної кіностудії ім. О. П. Довженка мало б відбутися за дещо іншою схемою, бо її тимчасово захищав статус національної. Тут поступово витісняли людей на вулицю, зліквідовуючи цехи підготовки зйомок, фотоцехи, гримерні, музичні відділи, виробничі творчі об'єднання. Директором цієї студії українська нація була оголошена творчо безплідною, яка лише й спроможна споживати шоу-шедеври «Довгоносиків» та Верку Смердючку, які продукувалися в тих павільйонах, де знімалися шедеври світового рівня: «Тіні забутих предків», «Білий птах з чорною ознакою», «Комісарі», «Криниця для спраглих», «Пропала грамота», «Вавилон—ХХ»...

Автор щойнопоказаної стрічки Артур Лі в своєму зверненні, зокрема до нас, депутатів, закликає припинити духовне нищення власних дітей. Він із жахом констатує, що в Україні одинадцять дитячих колоній, де кожен десятий — убивця.

Свідомість наших дітей нафарширована відповідними образами вбивць-кілерів, наркоманів, поліцейських... І вплив електронних ЗМІ на формування свідомості підлітків незаперечний. Ці телекранні герої, які витіснили зі свідомості українську тематику, українську героїку, є «веселими споживачами, — з до-

виконувати при закупівлі чужоземного продукту.

Якщо згадані критерії не стануть загальнообов'язковими для всіх телеканалів, а й далі будуть ігнорувати власного кіновиробника, то національна культура як форма історичного становлення нації, як динамічна система, «система самоідентифікації нації» (вислів Ю. Ілленка), як стратегічний матеріал, із якого проектується та будується майбутнє нації, національна культура буде знову сфальсифікована.

Проти української культури змобілізовані не лише проімперські сили.

Адже глобалізаційні процеси відкидають вищі виміри національного буття, формуючи нового люмпена, в якого відсутня відповідальність перед власною історією та власною культурою. Нам системно накидається нова ідеологія, в центрі якої — постать з акцентованою тілесністю та духовною пригаслістю... Ця ідеологія послаблює родові зв'язки, сімейну прив'язаність та етнічну згуртованість...

Тому проблема українського кінематографа як синтетичного виду мистецтва є такою ілюстративною і гостро випуклою, що вказує на загальну кризу української культури, до якої було байдуже пострадянській політеліті, вихованій у чужомовному середовищі та на чужій культурі.

І, зрозуміло, що ми свої надії покладемо на нову владу. Ми маємо всі підстави не лише рекомендувати, а й вимагати від уряду рі-

до Верховної Ради. Справа за урядом. Їхнє прийняття дасть нам можливість залучити необхідні інвестиції в цю галузь. Ці протекціоністські заходи можуть бути потужним поштовхом.

До речі, за даними кінодистрибуторів, незважаючи на зростання кіномережі, від прокату таких кінострічок, як «Зоряні війни», «Володар кілець» та «Особлива точка зору» прибутки за кожну сягають близько мільйона американських доларів.

У згаданому мною вже існуючому законі про кінематограф зафіксовано 30-відсоткову квоту для всіх демонстрантів фільмів, у тому числі й на каналах мовлення телебачення та відеомережі. Недотримання ж цієї квоти регулюється 164/8 статтею Кодексу України про адміністративні правопорушення... І це просте глузування групи лобістів у стінах Верховної Ради, які протягли саме цю норму, слугуючи тим силам, які здійснили цілковиту інформаційну окупацію України.

Росія ж, яка надала пільги своєму кіновиробництву, звільнивши його від усіх видів податку на 10 років, отримала міцну кіногалузь, яка дала фантастичні прибутки, в т. ч. за рахунок виготовлення та розповсюдження відеокасет, лазерних дисків та з кінопрокату. І, найважливіше, — вона має величезний вплив на менталітет нації, сформували пледу своїх кіногероїв...

Французьке ж законодавство зобов'язує всі телеканали демонструвати національні кінокартини: найбільші ж податки там сплачують ті кінотеатри, які демонструють невітчизняні кінофільми. У Франції категорично заборонено законом ввозити готові копії, їх мусять виготовляти лише вдома. Адже кіно — не лише ідеологія, а й ринок, який у нас неконтрольований, і цей ринок дає величезні бар'єри різним ділкам від «тіні».

Україна, по суті, стала територією для наживи чужого бізнесу, де денационалізація набула катастрофічних масштабів, де формується не своя «національна мрія», де плекаються ностальгійні почуття «за самим главным».

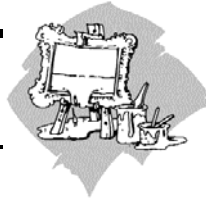
Тому проблема, яку ми розглядаємо, є складовою проблемою національної безпеки, оскільки довготривалі культурно інформаційні впливи зумовили сприйняття себе як частки чужого культурного простору, отже, і політичного простору, про що свідчать останні президентські вибори.

В одній із концепцій американської «фабрики думок» корпорації RAND зазначається, що завдяки цифровій революції в інформаційній сфері витворюється нова глобальна стратегія, яка зводиться до нових методів впливу в сучасному світі, коли замість грубої сили необхідно застосовувати «м'яку силу» засобами масової інформації, впроваджуючи в інші суспільства свої стандарти, ідеї, критерії, цінності.

І на думку спадає рекомендація О. Солженіцина для Єльцина щодо України: не потрібні танки й ракети, потрібно впровадити російську книгу, пісню, газету, кінофільми, телепрограми... Здається, до цих рекомендацій дослухалися з обох боків.

Якщо нова влада, винесена Майданом, зостанеться глухою до потреб нації, то нових детонацій не уникнути: спрацює інстинкт самозахисту.

У нас не повинен стояти вибір між європейськими принципами, де закони чітко захищають національну ідентичність, та суто колоніально-російськими, внаслідок яких від України може залишитися лише одна географічна назва. Але більшість присутніх тут ніколи на це не погодяться. Я в цьому переконаний.

— **Пане Володимире, дивує Ваш творчий діапазон. То суворі графічна “Шевченкіана”, то смілива “Еротика вічності”, то соковиті “Барви рідного краю”. Це різноплановість чи всеїдність?**

— З роками я більш закономірний. Зрілий художник повинен вирішувати концептуальні завдання. Час такий настав. Тепер художники повертаються до асоціативного, символічного, до настроєвого, імпресіоністичного.

Отже, на тлі сучасних технологій мистецтво повинно бути знаковим, оперувати символами-метафорами. Так було в часи дитинства людства, яке розвивається по спіралі. Ми, звикнувши мислити багатослівно, нині намагаємося вгадати, що закладено в трипільських і скіфських скульптурах, малюнках... Замість великих картин предки створювали символи (відбитки природи) й оточуючі вмилі їх читати. Ми це призабули й ось — відроджуємо це вміння.

— **Ви людина дуже суспільна: полюбляєте відвідувати вернісажі, спілкуєтеся з колегами в неформальній обстановці, “пропадаєте” у видавництвах. А коли Ви працюєте?**

— Мої колеги, до речі, теж дивуються, кепкують за кавою: “Гарбуз, коли ти працюєш?” Вони чекують нової виставки, бо знають, що я не повторююся. Річ у тім, що працюю, навіть коли п’ю каву жартую. В метро працюю. Художник пише картини, коли кохається з жінкою, бо через неї він сприймає світ.

Вульгарність тут ні до чого, бо справжня творчість завжди еротична. Це та енергетика, яка хвилює людей. Виникає імпульс життєствердження. Кожний художник має багато жінок, ні, не в інтимному розумінні, повторююся: через жінку пізнаєш світ. Від своїх муз-моделей я неодноразово чув: “Володимире, навіть твої пейзажі еротично збуджують”.

Повернуся до думки: “Коли художник працює?”. Так, можна працювати виснажливо, стаючи за мольберт, як за верстат, і нічого нового не створити. То вже не творчість, а механічне ремесло, ілюстрування життя. Справжній художник випереджає час і передбачає майбутнє. Не хочу бути зухвалим, але я деякими своїми творами передбачив історичні події і зміни.

— **Доведіть конкретно.**

— У 1985 році я зробив графічний триптих “Самознищення чи сонце”, згодом представлений на республіканській виставці. Триптих відверто прочитувався як глобальна техногенна катастрофа. У 1986 вибухнув Чорнобиль.

— **Цікаво, а як Ви відчували Помаранчеву революцію?**

— Спочатку маленька ремарка. Безумовно, я разом з іншими виходив на Майдан. А зараз із великою пересторогою дивлюся на діячів, які служили кримінальному режиму й раптом швиденько перелаштувалися, змінили свій колір. І серед митців є такі, що після кардинальної зміни ситуації активно заявляють: ми — революціонери. Хоча — стовідсоткові кон’юнктуристи. Передбачати-відчувати майбутнє треба своєю творчістю, а не деклараціями. Якби митці чесно творили, можливо, ми до таких моральних криз не доходили б.

У 1996 році я написав твір “Оранжевий вершник”. На коні в помаранчевих тонах зображений посланець Вищих сил Георгій Змієборець, що жовтогарячим духовним списом знищує змія несправедливості. Чому колір помаранче-

вих стрічок і прапорів Майдану так влучно забарвив мою картину? Певно, тому, що я зрозумів сигнали Божої сили. Мені не потрібно зараз розводити жовтогарячі фарби та проголошувати: “Я теж помаранчевий”.

Ще один приклад. У 1991 році я виставив картину “Українська ніч”. Вона має трагічний зміст: на тлі ук-

що стану лауреатом”. І що ви думаєте, після виставки оголосили підсумки конкурсу: мій шевченківський цикл виборов другу премію.

Я переконаний: людина, що чесно живе й творить у будь-якій галузі, знає своє місце. І небесна сила підказує, що і як робити. Не начальники це визначає і не випадковий приятель. Усі книги, які я

дзянській системі породжував мою графіку, Шевченко був як привід і символ. Вихлюпнулися, наприклад, типажі в сучасних краватках... Поет, звертаючись до теми Кавказу, обурювався ненажерливим апетитом царизму, якому замало було несходимого Сибіру. Тому я алегорично малював Радянську армію, генерала, що уособлюють

явив. Лише на другий день знайшов їх на іншому поверсі захищаними за якимись лаштунками та ящиками. Такий Шевченко нікому не був потрібний.

— **А в незалежній Україні він потрібний?**

— Я розумію вашу іронію. Шевченко державі був не потрібний 13 років. “Кобзар” вийшов тому, що я приніс готову річ. Тараса ми по-справжньому не оцінили й не побачили, бо ще справжньої України не було. Хоча є українське повітря, український Дніпро... Щоб вилікуватися, треба Шевченком жити й дихати.

Коліс Тичина написав: “Я єсть народ”. Якщо людина відчуває: “Я є Шевченко”, то це і є: “Я єсть народ”. Бо Шевченко — це образ творення, орієнтир думок на справедливість, на чесність, порядність. Шевченка народила народна історія і творчість: пісенна, образотворча, казкова. Просто його вибрав Бог.

— **Пане Володимире, що переважує: графіка чи живопис?**

— Вони врівноважують мене. У 16 років я потрапив до Києва. Працював на будовах і... малював. Перші мої малярські роботи — це пейзажі, а мої перші вчителі — художники-шістдесятники Галина Зубченко і Григорій Пришедько — пророкували мені шлях живописця-колориста. Але життя вимагало, щоб я в цеху монументального живопису викладав мозаїку або заробляв на хліб як художник-оформлювач. Невдовзі зрозумів, що без диплома я — ніхто. Прийшов вступати на вечірній факультет філіалу Львівського поліграфічного інституту. Професори подивилися на мої живописні роботи і кажуть: “Володимире, ти — живописець, чого ти в графіку лізеш? Ми готуємо книжників, ти цим ніколи не займатимешся”. Але милостивилися, — я склав іспити. Після закінчення інституту із 25 осіб тільки двоє стали книжковими графіками: Костя Лавро і я. Але перша любов не вмирає: остання моя виставка — живописні пейзажі “Барви рідного краю”, який сховався великий геній України — Тарас Григорович Шевченко.

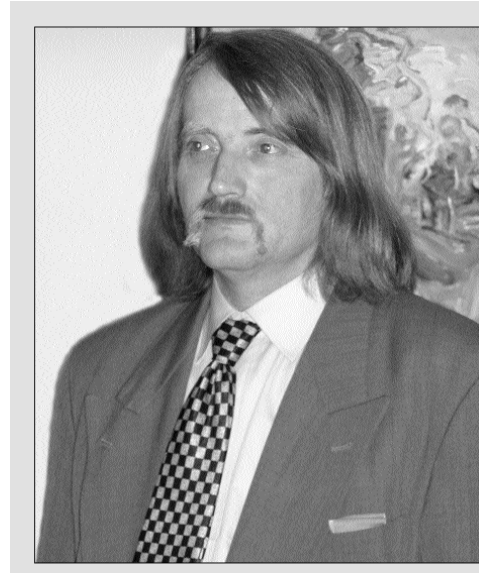
— **Ви жалкуєте, коли картини покидають Вас?**

— Як із дитям розлучаєшся. Думаєш: аби в добрі руки. Коли був молодим початківцем, я гадав, що намалюю колись найважливішу картину в житті. (Це я зараз розумію: вони всі найважливіші). Моя майстеренька була в холодному вологому підвалі, щури бігали, а працювалося щасливо й весело: картини були невимушені, розкуті. Вільний лет фантазії. У 1980 році з майстерні вкрали приблизно 50 творів. Особливо я жалкую за двома картинами, вони досі мені сняться.

Цим двом картинам я тоді особливого значення не надавав, бо думав: головне — попереду. Майстерню обікрали... Роки по тому зустрічаю одного свого знайомого, він каже: “Володдю, а був у Канаді і в приватній колекції бачив твою картину”. виявилось — з тієї серії. З одного боку радісно, що картини не загинули, розійшлися по світу, живуть. А з іншого — якби я більше їх сам цінував, то нічого б не вкрали.

Треба писати так, ніби пишеш останню в житті картину. Ти не просто стверджуєш себе, ти стверджуєш життя. Співпереживання поєднує добро з добром, тому темрява не огорне наші душі в останню ніч. Ніколи.

Володимир КОСКІН

Як художник — тематично й технічно — Володимир ГАРБУЗ дуже різноманітний, а по духу — український. Влучно помітив мистецтвознавець Василь Туркевич: “Що і як би він не малював, якого б сюжету не створював, тут неодмінно буде щось від космічного, прабатьківського, від легендарної і загадкової трипільської праісторії України. Чи то колір, чи ритм, чи то лінія...”

Тільки самобутність виводить на космічні орбіти, які дозволяють бачити життя поліфонічно, глобально й сучасно. Адже й Шевченка можна перетворити на лубок, а пейзаж — на солоденьку приємність. На кінчику пензля “вічного опозиціонера” Гарбуза завжди утримується соціальність, тобто дійове особисте ставлення до того, що зображується. І цим він зацікавлює нас, глядачів, просвітляє, підносить.

Твори Володимира Гарбуза висувалися цього року на здобуття Національної премії імені Т. Г. Шевченка.

У ДЗЕРКАЛІ ШЕВЧЕНКА — ДЕНЬ НАСУЩНИЙ

раїнської природи чорний енкаведист, зірки-рибки, ущербний місяць, зігнутий ліхтар неправди... Згодом відбулася жахлива історія з Гонгадзе, скандали з півками Мельниченка. “Українська ніч” — це 13 років свавілля. Художник іноді не може відразу пояснити, що він хотів сказати картинною, бо живе за інтуїцією. Прикладів передбачення у світовому мистецтві безліч. І не варто зображувати образ зловісної української ночі тепер, бо відчуватиметься фальш.

— **Я знаю, що у Вас був шанс поміняти “українську ніч” на світлий і ситий день у Франції.**

— Так, справді в 1989—1990 роках я перебував у Парижі — в центрі світової культури. Тоді я пережив найголовніші внутрішні зміни. Я не скористався реальною можливістю залишитися. Якось сила змусила мене повернутися на Батьківщину — у вир шалених подій. Інакше не став би свідком відродження країни! Мабуть, у глибині душі я це передбачав.

— **Якщо Ви такий провісник, то не передбачаєте, наприклад, погоду чи долю?**

— Ні, я не маю і не віщу. А от людей, що володіють даром передчуття, зустрічав чимало. Наведу приклад із мого дитинства. Народився я в селі Карапшів Миронівського р-ну на Київщині. Ріс у багатодітній родині, і, певно, через злидні був неблагополучним хлопцем. Часто пропускав уроки, бо до школи ходити було далеко. Але вчителі з якихось міркувань авансово мене підтримували. Моя вчителька казала: “Я бачу, що він буде художником або письменником”. Якимось чином вона це роздивилася! Здатність передбачати власного всім. Прислухайтесь до себе. І напрацьовуйте впевненість.

У 80-ті роки ми з дружиною і маленьким сином жили матеріально дуже скрутно. Я, тоді студент, працював над офортом до творів Шевченка. І ось до його ювілею оголосили республіканський конкурс. В автобусі я сказав дружині напівжартома: “Алло, я впевнений,

Графіка “Стежками до світла”

оформив як графік, не були для мене випадковими. Особливе місце посідають “Давидові псалми” і “Кобзар” Шевченка. Ці дві геніальні книги побачили світ не тому, що їх замовили держава чи видавництво. Зі своєї ініціативи я зробив повністю макети й знайшов спонсорів, не мріючи про гонорари. У результаті “Кобзар” відзначили на Всеукраїнській книжковій виставці дипломом за оригінальне оформлення і дизайн, іншим дипломом нагородили за краще поліграфічне втілення.

— **У чому “родзинка” графічного оформлення?**

— Я не ілюстрував минуле, я завжди “клав” Шевченка на сьогодення. Десятиріччями його подавали під кутом радянської пропаганди. А поезія і живопис Шевченка — це геніальна філософія. Спротив фальшивій і жорсткій ра-

війну проти власного народу, яка досі йде в Чечні... На деяких малюнках шевченкіани можна побачити навіть елементи сучасної архітектури. Скептики і догматики докоряли: “Невже це Шевченко?”. Люди добрі, до якої ж міри ми великого Тараса канонізували, прикипівши до стереотипів. Я просто себе ставлю на його місце. Уявімо, він серед нас живий. Що б він писав і малював сьогодні?!

Зараз мою шевченкіану сприймають схвально. Звісно, не всі. Раніше була просто обструкція. Згадую, як на всесоюзну виставку в Москву пробилися мої десять офорти. Це була велика радість і честь для молодого художника. Але мене мучило погане передчуття. Про всяк випадок я прийшов у Спільку в той день, коли завантажували відібрані твори в машину. Але серед інших я своїх офорти не ви-

ВИСТАВКА

У катехетичному залі церкви св. Василя мерехтять вишнево-чорні вуставки сорочок, “зривають очі” ніжні мережки на серветках, рушниках..., а ще картини, “мальовані голкою”...

Усе це — творчий доробок пані Ганни Сов’як, народної майстрині з мальовничого села Спас, що на Коломийщині.

— Ой, немає понад наше село. Дух переймає від краси. Пістинька почерез село струменить, дзюркоче, похитується від ходу підвісна кладка під скалою і гори Теребїж, Клебанщина... Як там пахне живицею...

Посеред того — смерекова хата діда Федора. Дід був знаний столяр на все Покуття. У хаті різьблені: мисник, крісла, рамки. Вишивані рушники, пошевки на подушки. У хаті, як у віночку, і все то вишивала дідова сестра — Марія, котра й стала моєю першою вчителькою. А потім — скільки себе пам’ятаю, щось мене до того вишивання тягло. Як пасла корови, то в Марії Бежук училася мережок, обміток, стебнівки. А коли вже підросла, то відчула особливу

красу вишивання, — так розповідає пані Ганна.

І відтоді пані Ганна не розставалася з полотном, голкою і нитками, весь свій вільний час віддавала улюбленому заняттю. Ходила по селу, відшивала старі взори, не минала музеїв. А потім почала вкладати свої взори, а якщо і відшивала від когось, то обов’язково щось додавала своє, щось змінювала.

В останні роки найбільше замилювання було до вишивки з рідного Покуття.

На виставці майстриня представила жіночі та чоловічі сорочки, вишиті за взорами з Покуття. Вони характеризуються високим художнім рівнем, різноманітністю орнаментально-колеристичного рішення, особливою тон-

ПОКУТСЬКІ ВЗОРИ

кістю, чистотою виконання різних технік шитва.

Жіночі сорочки, вишиті пані Ганною, уставкового типу, довгі і короткі — до підточки. Комір стоячий, викладений або вирізаний на квадрат. Горловина цих сорочок густо збирена, вишивка на рукавах різна, але розміщення традиційне, тридільне: уставка, морщинка і рукав. Орнамент геометричний, узори укладені з ромбів, квадратів, зубчиків, зірочок, трикутників, хрестиків, а також із квітковим орнаментом.

Особливо хочеться відзначити сорочку-“покутянка”, яка вражає вишуканістю орнаменту. По всій площині рукавів і на грудях вишиті стрічкові, ромбові розетки, які продумано стеляться вздовж рукава, ніби в’ються стежки серед трав на царині, а хвилясті смужки нагадують гірські вершини й долини.

Найдавніші покутські вишивки одно- і двоколірні. У кінці XIX — на початку XX ст. тут була поширена вишивка вибіленими на сонці лляними та конопляними нитками або пофарбованими у відварі кори вільхи. Пані Ганна створила цілу серію сорочок, вишитих білими та сірими нитками, які вражають високою майстерністю. В одному узорі використані різні техніки виконання: стебнівка, обметування, гладь, мережка. Вони зіставлені так, що особливо відділяються мережені мотиви. Крім сорочок на виставці представлені серветки, рушники, вишиті білим шовком, які вражають своєю досконалою вишивкою.

Традиційне одноколерне вишивання захопило майстриню. Вона полюбила узори, вишиті білими нитками на білому полотні. Пані Ганна вивчає узори із Снятина, Балинців, Прутівки — знаменитих центрів вишивки білим по білому на Покутті. Зараз майстриня почала складати нові узори на основі давніх орнаментальних мотивів — “стовпчиків”, прутиків”, “павучків”, “віконець”, “пшенички”, “гільця” та інших.

На виставці представлена серія сорочок, скатертин, серветок,

рушників, вишитих геометричним та геометризаним орнаментом у червоно-чорних, бежево-вишневих кольорах. Дуже давня покутська вишивка була червоною. Взагалі червоний колір посідав і посідає у вишивці Покуття провідне місце. На другому місці — чорний колір. Пізніше, в кінці XIX на початку XX ст. з’являються жовтий, зелений, синій і фіолетовий кольори. У Коломийському районі в рідному селі пані Ганни Спас у вишивці вживали багато жовтого, зеленого, вишневого й коричневого кольорів. Майстриня гранично продумала кожний орнамент і колористику вишивки Коломийщини і створила серію серветок “Пістинька”.

У доробку майстрині є серія картин, “мальованих голкою”. Вишита картина на Покутті — типове явище початку XX ст. Вишиті картини оздоблювали покуть хати, чільну стіну між вікнами. Сюжети народних вишитих картинок — хатки, пейзажі, квіти. Відчуття кольору художниці надзвичайне — тони, півтони дібрані вдало, і картини захоплюють високою майстер-

ністю, щирістю й любов’ю. Особливо вражають картини: “Українська хата”, “Теребїж”, “Купальський вінок”, “Соняшники”.

Виставка “Покутські взори” Ганни Сов’як має великий успіх, бо вишивка майстрині, зберігаючи народні традиції, вирізняється вишуканою кольоровою гамою, що увібрала в себе красу орнаменту рідного села, а її сорочки як чоловічі, так і жіночі, вишиті, як кажуть, у її рідному селі Спас, “на літа”.

Пані Ганна Сов’як сповнена творчих планів, за безліччю ідей, думок, що обганяють одна одну, часом не встигають невтомні руки майстрині.

Шлях до високомистецьких робіт позначений настирними пошуками копіткої, щоденної праці. На сьогодні в пані Ганни викристалізувалася потреба працювати задля збереження покутської традиційної вишивки.

Творчих успіхів Вам, пані Ганно!
Виставка “Покутські взори” відкрита з 20 лютого до 9 травня 2005 року в катехетичному залі церкви св. Василя за адресою: Вознесенський узвіз, 7.

- **Романа КОБАЛЬЧИНСЬКА**, етнограф, мистецтвознавець, Заслужений працівник культури України

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

«КОЛИ ПОТЯГ У ДАЛЬ ЗАГУРКОЧЕ...»

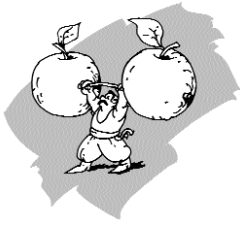
Театр починається з “вішалки”. Ця затерта, але беззаперечна істина підтвердилася і під час літературно-музичної акції “Андрухайд плюс”, проведеної нещодавно в столичному Молодому театрі й задуманої, як не важко здогадатися, гуру української сучасної літератури Юрієм Андруховичем за підтримки Польського інституту в Києві. Бажаючих насолодитися творчістю “з перших уст” фактично культового письменника виявилось більше, ніж досить, тому в очах кожного читалася певна загадка, через що всі глядачі видавалися схожими на містифікаційних персонажів “Рекреацій”, “Перверзій” чи, що гірше, “Московіади”. Власне, культовістю пахло й у повітрі. Поза тим, головною метою стала презентація двох паралельних міжнародних культурно-мистецьких проєктів: музичного альбому “Андрухайд” та друкованого “Вибране 2003—2004” центральноєвропейського часопису “Потяг 76”.

Вечір почався з композиції у виконанні польського джаз-тріо у складі Миколая Тшаски (саксофон, бас-кларнет), Войцеха Мозолєвського (бас-гітара) та Мацька Боретті (ударні інструменти та шумові ефекти). Різноманітний, але об’єднаний єдиним запалом публіци Олександр Бойченко — конферансьє і редактор “Потягу” в одній особі — коротко пояснив, для чого всі тут зібралися, й оголосив першого читця. Дмитрові Лазуткіну, на жаль, вдалося підтвердити іншу безапеляційну істину про те, що перший млинець завжди невдалий. Його читання не надто жваво сприймалися публікою і, якби її попередили про обов’язкову наявність гнилих помідорів, плоди неодмінно дісталися б йому. Ведучий відірвав іронічно-жартівливий комплімент і від себе: “Більше він на сцену не вийде”, хоча його власні твори сприймалися також не на “ура”. Натомість Андрій Бондар став улюбленим вечора (Андруховича не рахувати). Не позбавлені патріотичного шалу, глядачі виписували свої емоції при найменшій згадці пана Президента, а його прізвище рясніло чи не в кожному реченні в творах Бондара.

Наступною з’явилася на сцені молода письменниця, “котра до останнього часу ховалася під псевдонімом Софія Андрухович”. Запиваючи мінералкою, вона розмірено, та ні — сподіваюся, вона вибачить, нудною інтонацією прочитала не менш нудний твір про подружжя Ілони та Карла Євстахійовича: близько тридцяти пунктів із їхнього особистого життя. Якби не влучний псевдонім, не відомо, чи вийшла б вона на сцену взагалі. У неї є й кращі твори. Але, як би там не було, вона підготувала всіх присутніх до виходу свого батька, котрого зачекалися, немовби другого пришестья. Дивно, але він з’явився доволі несподівано після чергової, та не менш авангардової джаз-композиції, і свій виступ розпочав із поетичного циклу “Індія”. Звичайно, в його майстерності декламації сумніватися не доводиться, а відчуття ритму, котре передавалося глядачам, доводило їх до екстазу. Здається, вони залишилися задоволеними, бо ж не щодня випадає нагода побачити культового ще при житті письменника.

• **Тетяна ТРЕТЯК**

Після прес-конференції президента Федерації футболу України та народного депутата України Г. Суркіса словесна війна між ним та російським бізнесменом К. Григоришиним матиме новий виток розвитку подій. Тепер, схоже, розпочинатимуть "бойові" дії.

За словами Суркіса, він перший не оголошував війни Григоришину, але зможе постояти за себе та за гідність київського клубу: "Він оголосив війну, а йому квитка на війну не випускав. Повірте, воювати я вмю, але без зброї, словесно, й усе проходиме згідно з законом", — зазначив Г. Суркіс. У присутності багатьох журналістів Г. Суркіс назвав Григоришина, який хоче відібрати у його брата ФК "Динамо", негідником та аферистом.

"Я не хочу давати оцінку Григоришину та обговорювати мораль, якої у нього немає. Футбол його цікавить ні в першу чергу, ні в другу і, навіть, ні в десятку. Його цікавить конвертувати те, що він стояв на трибуні під час революції, у свої особисті амбіції, і не більше того. Це не означає, що безпрецедентне рішення Печерського суду буде реалізовано в реальному житті. Це неможливо з точки зору юридичної і правової, якщо ми живемо у правовій державі", — сказав Г. Суркіс.

Утім, Суркіс не заперечує, що Григоришин матиме акції київського "Динамо", але сумнівається, що це будуть ті самі 98,71 %, про які йшлося в рішенні Печерського суду.

"Якщо пан Григоришин хоче й надалі володіти акціями київського "Динамо", то він повинен заплатити гроші. Він та його представники, взявши участь в емісії, не виявили бажання купувати акції. Це все з розряду совісті, а якщо її в людини немає, то про що тоді говорити. У Григоришина було вісімнадцять відсотків акцій, на що він претендує? Купити клуб? Чому він цього не зробив під час емісії, коли статутний капітал становив один мільйон гривень, а акціонери прийняли рішення, згідно з яким капітал повинен бути доведений до 170 мільйонів гривень у рамках вимог ліцензування УЄФА? Таким чином Григоришин уводить в оману абсолютно всіх. Він мав право викупити в рамках емісії 18 % акцій, але йому для цього потрібно було заплатити 33—34 мільйони гривень. І тоді б його гроші працювали на український футбол. Сьогодні ж він однією цілою та однією соєю акцій пред'являє нам, що він хоче купити 98,71, — це не смішно? Смішно, якщо б не було так сумно", — підкреслив Суркіс.

Щодо інформації, буцімто судові виконавці не можуть знайти акції київського "Динамо", то Суркіс відзначив, що коли приходили виконавці, то вони просто не

застали реєстраторів акцій, і нехай приходять наступного понеділка із рішенням суду і їм усе покажуть, якщо до цього не буде іншого рішення іншого суду.

Продовжуючи тему справи "Динамо", Суркіс повідомив, що деякі керівники українських клубів пропонували

піднесення рівня життя в Україні. Тобто, якщо ми проведемо Євро в нашій країні, то це дасть поштовх до кращого життя. До речі, за словами Суркіса, авторитет президентів Ющенко та Квасневського в Європі та його, як президента ФФУ в УЄФА та ФІФА може дозволити Ук-

ГРИГОРІЙ СУРКІС: Я НЕ ОГЛОШУВАВ ВІЙНИ ГРИГОРИШИНУ, АЛЕ ЗМОЖУ ПОСТОЯТИ ЗА СЕБЕ ТА ЗА ГІДНІСТЬ КИЇВСЬКОГО «ДИНАМО»

23 лютого Печерський суд Києва прийняв ухвалу про арешт 98,71 % акцій ЗАТ ФК "Динамо" (Київ). Суд задовольнив заяву представника компанії "Pacific International Sports Club Limited", що має намір подати позов про відновлення переважного права на придбання цих акцій. Як відомо, за компанією "Pacific International Sports Club Limited" стоїть Костянтин Григоришин — ворог власника "Динамо" (Київ) Григорія Суркіса.

ли йому бойкотувати чемпіонат України у зв'язку з подіями навколо "Динамо": "Деякі керівники клубів телефонували й пропонували бойкотувати проведення чемпіонату України. Брати Суркіси можуть подобатися чи не подобатися, але не можна нині плювати на символи та топтати їх. Тоді, коли ми стали незалежними, про Україну мало що знали. Я пишаюся тією роллю, яку в 1990-их роках відіграла наша команда, перш за все менеджерів, яка зберегла, як говорить Микола Томенко, бренд київського "Динамо". Цей бренд нині належить не Суркісу, а всій Україні. Якщо в бюджеті є декілька десятків мільйонів, щоб фінансувати клуб, будь ласка, прийдіть і покажіть, як ви це зробите".

На питання, хто ж може стояти за Григоришином і чи може це бути Томенко, котрий уже заявляв свого часу про можливий перехід "Динамо" (Київ) у держвласність, Суркіс відповів: "Ви знаєте, я не слідчий. Я не думаю, що між Григоришиним та паном Томенком є домовленості..."

Іще Суркіс бадьоро повідомив, що проведення Євро-2012 в Україні та Польщі збігається з планом дій Президента Ющенка про

раїні й Польщі розраховувати на проведення Євро-2012 у наших країнах.

Найбільше компліментів від Суркіса дісталось Президенту України Віктору Ющенку, якого президент ФФУ запрошуватиме на футбольні матчі. На запитання, чи любить Ющенко футбол, Суркіс відповів так: "Я не знаю. Я знаю єдине: він любить Україну. Якщо футболісти, захищаючи спортивну честь країни, будуть грати на міжнародній арені й відстоюватимуть честь національного прапора, то я впевнений, що Віктор Андрійович, як і пан Ширак, дуже любитиме футбол. Між іншим, Віктор Андрійович привітав Андрія Шевченка із завоюванням "Золотого м'яча". Це про щось говорить. Це при тому, що Шевченко підтримав на президентських виборах іншого кандидата. Нормальна людина наш Президент? Нормальна! Це моє зовняннє запитання першу людину в країні бути присутньою на футбольному заході. Я сподіваюся, що Віктор Андрійович прийме наше запрошення".

Костянтин Григоришин в інтерв'ю газети "Дзеркало тижня" ситуацію навколо "Динамо" (Київ) прокоментував так:

"Я вважаю, що власники компаній, які володіють контрольним пакетом акцій київського "Динамо", вирішили з якихось їм відомих причин продати акції приватним особам. За великим рахунком — тим самим приватним особам, котрі стояли за компаніями. Але оскільки київське "Динамо" — закрите акціонерне товариство, то під час продажу акцій треба було надати пріоритетне право покупки іншим акціонерам. До проведення додаткової емісії моєї компанії належало 18 відсотків акцій клубу, після емісії — 0,1 відсотка. Подібне скорочення частки, безумовно, вражає, але мова не про це. Навіть 0,1 відсотка зобов'язувало власників контрольного пакета, що побажали продати свої акції, звернутися до мене з пропозицією придбати їх. Вони, дотримуючись формальностей, звернулися до мене з пропозицією

купівлю акцій. Це відбувалося шляхом обміну акцій клубу на акції інших компаній, ринкова вартість яких на сьогодні складає понад 100 мільйонів доларів. По-друге, наші компанії робили пряму спонсорську допомогу київському "Динамо". А по-третє, запитуючи мене про це, ви, напевно, маєте на увазі, що інші власники клубу витрачали на нього великі гроші. Ми знаємо, що акціонери клубу декларують, начебто вони витрачають величезну кількість особистих коштів на підтримку київського "Динамо". Але підтвердити це бухгалтерськими й іншими документами вони ніколи не могли, оскільки фінансова звітність київського "Динамо" дуже непрозора. Ми ніколи не бачили цих документів. Тому не виключено, що ці люди не витрачали грошей на "Динамо" Київ, а тільки забирали їх звітти. Ми знаємо про продаж футбо-

ГРИГОРІЙ СУРКІС:

Я НЕ ОГЛОШУВАВ ВІЙНИ ГРИГОРИШИНУ,
АЛЕ ЗМОЖУ ПОСТОЯТИ ЗА СЕБЕ ТА
ЗА ГІДНІСТЬ КИЇВСЬКОГО «ДИНАМО»

придбати 98 відсотків акцій, оцінених ними в 30 мільйонів доларів. Я погодився, про що свідчить документ, названий оферта.

Якщо я куплю цю команду, то не змінюватиму правління київського "Динамо". Подивимося. Якщо там усе ефективно, то навіщо щось змінювати? Я не фахівець у футболі, я просто шукатиму менеджмент на конкурсній основі. Можливо, це буде референдум серед уболівальників київського "Динамо", як це робиться в західних клубах. Суркіс багато років керує клубом, але йому важко стало утримувати "Динамо" і він вирішив його продати".

На питання, які суми він витрачав на утримання клубу "Динамо" Київ, Григоришин відповів так: "По-перше, були витрачені гроші на

КЕРІВНИЦТВО «ДИНАМО» ЗВИНУВАТЬ У ПРИХОВУВАННІ ПРИБУТКІВ?

Міністр економіки Сергій Терехін вважає, що арешт акцій ФК "Динамо" (Київ) є "рутинною судовою процедурою". Про це він сказав, відповідаючи на запитання кореспондента "Лігабізнесінформ".

"Наскільки мені відомо, там справді були проблеми з розподілом прибутків серед акціонерів, зокрема приховувалися суми від трансферів футболістів", — зазначив Терехін.

Найприбутковішими трансферами київського "Динамо" слід вважати: продаж Андрія Шевченка в "Мілан" за 25 мільйонів доларів (1999 рік), Сергія Реброва в "Тоттенхем" за 16 мільйонів доларів (2000 рік), Каху Каладзе в "Мілан" за 10 млн. доларів (1999 рік), Юрія Максимова у "Вердер" за 2,5 мільйона (1998), Олега Лужного ("Арсенал" Лондон) за 2 мільйони доларів, Юрія Калитвинцева у "Трабзонспор" за 1,8 мільйона доларів. Зазначимо, що всі суми трансферів приблизні.

Також, за словами міністра, деякі члени уряду вважають, "коли вже почали розглядати справедливості приватизації "Криворіжстали", "Укррудпрома", то нічого не заважає подивитися, чи все було правильно, коли в мільйонерів було вкрадено клуб "Динамо".

ЮЩЕНКО ВИМАГАЄ ЗАКОННОСТІ У «СПРАВІ» «ДИНАМО»

Президент України Віктор Ющенко доручив віцепрем'єру Миколі Томенку підготувати доповідь щодо ситуації, яка склалася навколо футбольного клубу "Динамо" (Київ).

Як повідомив В. Ющенко журналістам, у нього також була розмова з лідером фракції СДПУ(о) Л. Кравчуком, у ході якої обговорювалися події, пов'язані з "Прикарпаттяобленерго" й "Полтаваобленерго".

Згадавши ситуацію на цих обленерго, куди були направлені комерційні силиві підрозділи, і де були вчинені "певні незаконні дії", Президент зазначив, що влада діяла за законом: ці об'єкти взяла під охорону міліція, і було сказано, що в державі має працювати суд, а не право того, хто перший надішле своє угруповання.

"Щодо арешту акцій ФК "Динамо" (Київ), я хочу вчинити аналогічно", — сказав Президент. "Звикаймо, що в цій країні працює верховенство права і закону", — додав він.

За словами В. Ющенка, він доручив М. Томенку зустрітися з Л. Кравчуком. Президент вважає, що ситуацію навколо "Динамо" (Київ) треба вирішувати так само законно, як і з обленерго, щодо яких дані доручення: "Я хотів би, щоб ми чинили аналогічно", — сказав В. Ющенко.

● Олександр ТРАВ'ЯНКА

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редактори: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан,
А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ющук.
Комп'ютерна верстка:
Ірина Шевчук, Оксана Петриченко.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.

Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світліни не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.